

Lijnvormige beplanting Groene Woud

Een studie naar het verdwijnen van lanen en
perceelsrandbegroeiing in de Meierij

F.M. van Straalen

werkdocumenten

wot

Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu

WAGENINGENUR
For quality of life

Lijnvormige beplanting Groene Woud

Een studie naar het verdwijnen van lanen
en perceelsrandbegroeiing in de Meierij

F.M. van Straalen

Werkdocument 10

Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu

Wageningen, oktober 2005

De reeks 'Werkdocumenten' bevat tussenresultaten van het onderzoek van de uitvoerende instellingen voor de Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu (WOT Natuur & Milieu) De reeks is een intern communicatiemedium en wordt niet buiten de context van de WOT Natuur & Milieu verspreid. De inhoud van dit document is vooral bedoeld als referentiemateriaal voor collega-onderzoekers die onderzoek uitvoeren in opdracht van de WOT Natuur & Milieu. Citeren uit deze reeks is dan ook niet mogelijk. Zodra eindresultaten zijn bereikt, worden deze ook buiten deze reeks gepubliceerd. De reeks omvat zowel inhoudelijke documenten als beheersdocumenten.

Werkdocument 10 is beoordeeld door Wim Nieuwenhuizen, Alterra en geaccepteerd door Joep Dirx, opdrachtgever namens de WOT Natuur & Milieu.

©2005 **Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu**

Postbus 47, 6700 AA Wageningen
Tel: (0317) 47 78 44; Fax: (0317) 42 49 88
e-mail: info@npb-wageningen.nl

De reeks Werkdocumenten is een uitgave van de unit Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, onderdeel van Wageningen UR. Dit rapport is verkrijgbaar bij het secretariaat. Het rapport is ook te downloaden via www.wotnatuurenmilieu.wur.nl

Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, Postbus 47, 6700 AA Wageningen
Tel: (0317) 47 78 44; Fax: (0317) 42 49 88; e-mail: info@npb-wageningen.nl;
Internet: www.wotnatuurenmilieu.wur.nl

Inhoud

Woord vooraf	7
Samenvatting	9
1 Inleiding	13
2 De Meierij	15
2.1 Historie van de Meierij	15
2.2 Keuze deelgebieden	16
3 Lanen en perceelsrandbegroeiing 1915-2003	19
3.1 Methode	19
3.2 Analyse van het deelgebied Sint Oedenrode	20
3.3 Analyse van het deelgebied Boxtel	24
3.4 Totaal beeld	27
3.5 Oorzaken voor de afname van de lijnvormige beplantingen en het kleinschalige, groene karakter	28
4 Bestemming en bescherming	31
4.1 Methode	31
4.2 Rijksbeleid	31
4.3 Provinciaal Beleid	33
4.3.1 Het streekplan, de algehele visie	33
4.3.2 Visie op landschap	34
4.3.3 Hoofd en subzones op landschappelijk vlak	35
4.3.4 Bestemmingen in de verschillende deelgebieden op landschappelijk vlak	36
4.4 Gemeentelijk beleid	39
4.4.1 Gemeente Sint Oedenrode	39
4.4.2 Gemeente Boxtel	40
4.4.3 Gemeente Sint Michielsgestel	41
4.4.4 De handhaving	42
4.5 Stimuleringsregeling landinrichtingsgebied Sint Oedenrode	44
5 Landschapontwikkeling in gemeente Best	47
5.1 De Vleut	47
5.2 Analyse	48
5.3 Het landschapontwikkelingsplan	49
6 Conclusies	51
Geraadpleegde literatuur	53
Bijlage 1 Kaart- en fotomateriaal	57

Woord vooraf

Het voor u liggend werkdocument is een achtergronddocument van de Natuurbalans 2005 van het Milieu- en Natuurplanbureau (MNP). Het werkdocument is geschreven in het kader van een stageopdracht voor het derde jaar Tuin- en Landschapsinrichting aan Hogeschool Larenstein. Ik heb de opdracht bij het MNP als een mooie tijd ervaren. In deze periode heb ik veel geleerd en veel gebruik kunnen maken van de expertise en informatie die me is aangereikt door verschillende organisaties. Vele medewerkers van gemeente, provincie en andere instellingen hebben mij van informatie en kennis voorzien.

Mijn special dank gaat uit naar Wim van Lith voor de rondleidingen door het plangebied en de enorme medewerking die ik van hem kreeg. Zijn informatie en inspirerende verhalen hebben een grote bijdrage geleverd aan dit document.

Verder wil ik Joep Dirkx (MNP/WOT Natuur & Milieu) en Wim Nieuwenhuizen (Alterra) bedanken voor de goede begeleiding die ik heb gekregen en voor de tijd die ze voor mij en het onderzoek vrijgemaakt hebben. Zij hebben het document kritisch bekeken en mij een goede indruk gegeven van het wetenschappelijk onderzoek en aanliggende zaken. Ook wil ik Dick van Dorp (Larenstein) bedanken voor de keren dat hij langs in geweest om mijn stage te beoordelen.

Fennie van Straalen

Samenvatting

De kernkwaliteiten van het Groene Woud, het groene karakter, de kleinschalige openheid en het samenhangende complex van beken, essen, kampen, bossen en heides, staan onder druk. Dit komt onder meer door de afname van lijnvormige beplantingen in het gebied. De lijnvormige beplantingen, lanen en perceelsrandbegroeiingen, bestaan voornamelijk uit populier.

Uit de analyse van de verschillende deelgebieden (zie H2) blijkt dat in de periode 1915-2003 75% van het aantal kilometers aan lijnvormige beplantingen uit het gebied verdwenen is. Voornamelijk de perceelsrandbegroeiingen zijn verdwenen, de hoofdstructuren/lanen zijn veelal gespaard gebleven. Meer dan 50% van de beplantingen verdwijnt al in de periode 1915-1960. Nog eens 20% verdwijnt in de periode 1960 tot 2003.

Voor de afname zijn verschillende oorzaken te noemen, daarbij is het onderscheid in de periode tot 1960 en de periode na 1960 van belang. Tot 1960 verdwijnen er namelijk meer beplantingen en is een andere reden voor het verdwijnen van de lijnvormige beplantingen dan voor de periode erna.

In de periode 1915-1960 is de afname van de klompenindustrie de voornaamste reden voor het verdwijnen van de perceelsrandbegroeiingen uit het gebied. Door de opkomst van de schoenenindustrie gaan minder mensen op klompen lopen. De klompenmarkt zakt langzaam in. Hierdoor is er minder hout nodig en levert populierenhout niets meer op. De laatste populieren worden nog aan de klompenmakerijen geleverd, maar er worden geen nieuwe populieren geplant. Sommige perceelsranden worden wel herplant, maar dan met een andere boomsoort die ouder wordt dan de populier. Lanen blijven doorgaans beplant, mede door het voorpootrecht.

In de periode 1960-2003 zijn er verschillende redenen te noemen voor het verdwijnen van de lijnvormige beplantingen. Uiteindelijk verdwijnt in deze periode nog 20% van de beplantingen.

Een van de oorzaken daarvoor is de ruilverkaveling St. Oedenrode, die in 1985 is gestart. Als gevolg daarvan ontstaan er grotere kavels omdat percelen van verschillende eigenaars worden samengevoegd. Perceelsranden, vaak bestaande uit lijnvormige beplantingen, steilranden of sloten, komen daardoor in, in plaats van op de grens van kavels te liggen. Omdat ze een efficiënte bedrijfsvoering in de weg staan, worden ze opgeruimd, waarmee ook perceelsrandbegroeiingen worden gekapt, steilranden geslecht en sloten gedempt.

De verdwenen lijnvormige beplantingen worden veelal door nieuwe gecompenseerd. Ook worden nieuwe sloten gegraven, waarlangs opnieuw begroeiing kan ontstaan. Daarmee kan het kleinschalige en groene karakter van het gebied in stand blijven. Doordat echter de nieuwe beplantingen worden aangelegd op een andere dan de oorspronkelijke locatie, en de nieuwe sloten ook op andere dan de oorspronkelijke plaats worden gegraven, voorkomt compensatie niet dat historische perceelsranden en daarmee historische percelingsstructuren verloren gaan.

Naast het verdwijnen van historische perceelsranden, verdwijnt, ondanks compensatie, ook de karakteristieke populier uit het gebied. Het voorpootrecht van burgers is daar een van de redenen voor. Het voorpootrecht geeft aanwonenden het recht zelf te kunnen kiezen welke

boomsoort er in een wegberm komt. Dit betekent dat er vaak voor een boom gekozen wordt die lang groeit, als beuk, eik en es.

De boswet biedt geen bescherming tegen het kappen van populierenrijen. De boswet is namelijk niet van toepassing op *wegbeplantingen en eenrijige beplantingen op of langs landbouwgronden, beide voor zover bestaande uit populieren of wilgen*. Ook staat er vermeld dat: *De provinciale staten en gemeenteraad niet bevoegd zijn regelen te stellen ter bewaring van wegbeplantingen en eenrijige beplantingen op of langs landbouwgronden, beide voor zover bestaande uit populieren of wilgen, tenzij deze zijn geknot*. Hierdoor kan een gemeente geen regels opleggen ter bescherming van deze beplantingen. Ook kan er bij velling geen herplant- of compensatieplicht worden opgelegd. Dit betekent dat de populieren 'vogelvrij' zijn, ze kunnen zonder veel moeite en kosten worden gekapt.

Om de resterende 25% aan lijnvormige beplantingen te behouden is bescherming nodig. De Nota Ruimte van het Rijk geeft dit gebied aan als Nationaal Landschap. In het streekplan van de provincie Noord-Brabant wordt nog aan het WCL-beleid gerefereerd en wordt het gebied als landschappelijk en cultuurhistorisch belangrijk aangegeven. Het deelgebied Sint Oedenrode wordt voor minimaal 20% aangeduid als waardevol gebied en deelgebied Boxtel voor minimaal 80%. In beide gebieden wordt bescherming gegeven aan lijnvormige beplantingen.

De gemeentes zetten in op een handhavend beleid. Er vindt in de meeste gemeentes geen actieve bescherming plaats, maar in de bestemmingsplannen zijn veel gebieden wel aangegeven als waardevol m.b.t. lijnvormige beplantingen. Op dit moment is 70% van het deelgebied Boxtel beschermd door middel van een aanlegvergunningstelsel met eventueel compensatie- of herplantplicht. Dit geldt ook voor het deelgebied Sint Oedenrode. Daar is ongeveer 20% echter alleen beschermd d.m.v. een kapverbod. Dit betekent dat er alleen een kapvergunning hoeft te worden aangevraagd. De gemeente kan daarbij wel herplantplicht opleggen.

Een ander probleem dat meespeelt bij de handhaving van lijnvormige beplantingen in het gebied is de uitsluiting uit de boswet. Doordat eenrijige populieren en wilgen buiten de boswet vallen en de gemeentes hier geen kap- of aanlegvergunning mogen weigeren, laat staan compenserende maatregelen mogen opleggen, zijn deze populierenlanen en wilgenopstanden moeilijk te beschermen.

Op dit moment is de handhaving in het gebied wel goed geregeld. De handhavers van het regionaal milieubedrijf dragen zorg voor het behoud van de lijnvormige beplantingen. Ongeregeldheden worden snel opgespoord en de gemeente zorgt voor een goede afhandeling van de ongeregeldeheden. Op deze wijze wordt ongeveer 8 tot 9% van de 10% aan overtreders in het gebied aangegeven bij de gemeentes. Waar na de gemeente een vergunning afgeeft met compensatie- of herplantplicht of een boete en herplantplicht oplegt. De andere 1 a 2% wordt dus niet opgemerkt en wordt niet gestraft voor het kappen van een historisch belangrijke boom of bomenlaan.

De aanstelling van handhavers is een gevolg van het convenant uit 2001, waarin de bij de landinrichting St. Oedenrode betrokkenen afspraken hebben gemaakt over bescherming van landschappelijke waarden. Een ander uitvloeisel van het convenant is een stimuleringsregeling voor behoud, onderhoud en aanleg van lijnvormige beplantingen. Deze regeling stuit echter nog op bezwaren van de EU vanwege ongeoorloofde inkomenssteun.

Het landschapsonwikkelingsplan, zoals dat van de gemeente Best, kan een goed hulpmiddel zijn bij de totstandkoming van de complete bescherming en verbetering van het groene

karakter en de kleinschalige openheid van landschappen zoals die van het Groene Woud en de Meierij. Best wil het landschap in de oude glorie gaan herstellen. Onder meer om een aantrekkelijker recreatiegebied te ontwikkelen en om een betere toegangspoort tot het Groene Woud te realiseren. In het landschapsontwikkelingsplan wordt aangegeven op welke wijze de kwaliteiten van het landschap kunnen worden verbeterd. Ook is een uitvoeringsprogramma opgesteld met beheersmaatregelen en projecten waarmee het landschapsontwikkelingsplan wordt uitgevoerd.

1 Inleiding

Dit rapport geeft achtergrondinformatie bij het tekstkader over het Groene Woud in de Natuurbalans 2005, wat betreft het behoud van de kernkwaliteiten kleinschalige openheid en groen karakter door bescherming van opgaande begroeiing.

Het Groene Woud is aangewezen als een van de 20 Nationale Landschappen uit de Nota Ruimte. In dit gebied zijn het groene karakter, de kleinschalige openheid en het samenhangende complex van beken, essen, kampen, bossen en heides de kernkwaliteiten (Ministerie van VROM, 2005). De kleinschalige openheid wordt gedragen door een mozaïek van besloten landschappen met veel opgaande begroeiing en kleinschalige open akkercomplexen. De opgaande begroeiing geeft het gebied tevens een groen karakter. In dit gebied bestaat de opgaande begroeiing van oudsher vooral uit populierenrijen langs wegen en perceelsgrenzen.

Het kleinschalige en groene karakter van het Groene Woud is echter aan het verdwijnen, de perceelsrandbegroeiingen worden langzamerhand gerood. Dit komt doordat deze beplantingen de effectieve bedrijfsvoering hinderen, sommige ervan liggen namelijk midden in kavels.

In de Natuurbalans 2004 is het Milieu- en Natuurplanbureau (MNP) begonnen met een ex-ante evaluatie van het beleid rond Nationale Landschappen. In de Natuurbalans 2005 wordt deze ex-ante evaluatie vervolgd. Centraal staat de vraag in hoeverre behoud en ontwikkeling van de kernkwaliteiten in een gebied als het Groene Woud met het beleid van de Nota Ruimte gerealiseerd kan worden.

Het in dit werkdocument beschreven onderzoek levert een bijdrage aan de Natuurbalans 2005. Het Nationaal Landschap Groene Woud dient als case. Het onderzoek richt zich specifiek op het behoud van opgaande begroeiing als een van de dragers van de kernkwaliteiten van het Groene Woud, en de mate waarin met het bestaande ruimtelijke beleid behoud gerealiseerd wordt. Het onderzoek richt zich vooral op de bescherming van beplantingen op het voor de burger bindende niveau van de gemeentelijke bestemmingsplannen. Daarnaast worden de mogelijkheden verkend om behoud te stimuleren door middel van subsidieregelingen.

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de Meierij en de gekozen deelgebied. Hoofdstuk 3 analyseert het aantal lijnvormige beplantingen op verschillende momenten in de periode 1915-2003. Hieruit kan vervolgens worden opgemaakt hoe groot de druk op de lijnvormige beplantingen en de kernkwaliteiten van het gebied is. Hoofdstuk 4 gaat in op de huidige bescherming van lijnvormige beplantingen op rijks, provinciaal en gemeentelijk niveau. Hierbij wordt gekeken naar het beleid van nu, gericht op de toekomst. Er zal geen koppeling plaatsvinden tussen de analyse gegevens uit hoofdstuk 3 en het beleid uit de jaren 1920 tot nu. Verder wordt ingegaan op de handhaving binnen gemeentegrenzen en de stimuleringsregeling die voor extra financiële steun kan zorgen bij het behoud van lijnvormige beplantingen. Hoofdstuk 5 gaat in op het landschapontwikkelingsplan van de gemeente Best. Dit biedt inzicht in een andere aanpak als het gaat om behoud door ontwikkeling. In hoofdstuk 6 worden conclusies getrokken uit voorgaande hoofdstukken.

2 De Meierij

2.1 Historie van de Meierij

De Meierij is een gebied met een rijke historie. Omstreeks 500 na Chr. ontstaan er een aantal nederzettingen op de hogere delen langs de Dommel, waaronder Rode, Eerschot, Son, Breugel en Liempde. In de middeleeuwen beginnen deze nederzettingen uit te groeien tot welvarende dorpjes. Rode en Eerschot worden samengevoegd tot St. Oedenrode en Son en Breugel worden ook één gemeente.

Van oudsher was het landschap rond de dorpen gevarieerd, natte graslanden langs de Dommel en bossen en akkers op de hoger gelegen delen. De lager gelegen gronden worden in gebruik genomen als weides. Bomenrijen werden als perceelsafscheiding geplaatst en als veekering werden houtwallen met onderbegroeiing aangelegd. De drassige, leemrijke grond in het gebied is zeer geschikt voor populieren, deze werden daarom veelvuldig geplant. Ook de hoger gelegen bossen en heidevelden werden gecultiveerd, namelijk als akkerland. Ook hier werden perceelsrandbegroeiingen aangebracht als afscheiding (Leenders, 1997).

In 1700 werd het voorpootrecht een voorpootplicht. Vele wegbermen werden op dat moment beplant met populieren. Toen bleek dat de klompenmakerijen het gekweekte hout konden verwerken tot exportproduct, werden alle perceelsranden beplant met voornamelijk populieren. De productie van het hout leverde voor boeren al snel fl. 20,- of meer op. Dat was in een tijd waarin de omzet van het bedrijf ongeveer fl. 100,- was een zeer lucratieve bezigheid. Toen begin 20e eeuw de klompen langzaam vervangen werden door de schoenen, verloor de klompenindustrie haar betekenis. In de periode 1920 tot 1968 verdwijnt de klompenindustrie langzaam. Hiermee verloor ook de perceelsrandbegroeiing haar economische functie. In deze periode zie je de lijnvormige beplantingen ook langzaam verdwijnen (zie 3.2). Alleen de hoofdstructuren waar het voorpootrecht geldt, blijven beplant (Leenders, 1991).

Rond 1975 bleek dat dit gebied niet efficiënt meer was voor de landbouw. De kavels waren te klein. In 1980 werd er dan ook een nieuw ontwerpplan in hoofdlijnen voor een ruilverkaveling in het gebied opgesteld. Deze ruilverkaveling bevindt zich op dit moment in de laatste fase van uitvoering (Landinrichtingsdienst, 1985).

Onrust over de aantasting van het landschap als gevolg van de ruilverkaveling, leidde er in 2001 toe dat er een convenant werd gesloten tussen de provincie Noord-Brabant, de gemeentes in het gebied (Sint-Michielsgestel, Schijndel, Boxtel, Sint-Oedenrode, Veghel, Son & Breugel en Nuenen, Gerwen & Nederwetten), de landinrichtingscommissie Sint-Oedenrode, de Brabantse Milieufederatie (BMF), de Zuidelijke Land en Tuinbouworganisatie (ZLTO) en waterschap De Dommel. In dit convenant is vastgelegd dat alle partijen zich in zullen zetten om *de bedreigde cultuurhistorische en landschappelijke waarden op een adequate en duurzame wijze te beschermen*. Concreet werd overeengekomen dat aan lijnvormige beplantingen bescherming zou worden geboden in bestemmingsplannen en dat een vergoedingsstelsel tot stand zou worden gebracht om grondgebruikers te stimuleren beplantingen te sparen (convenant, 2001; subsidieregeling, 2002).

2.2 Keuze deelgebieden

Het studiegebied ligt binnen de Amersfoort coördinaten 151;391 en 160;404 (Rijksdriehoekstelsel). Het is een gedeelte van het landinrichtingsproject Sint Oedenrode. Het valt binnen de grenzen van 4 gemeentes, Sint Oedenrode, Boxtel, Sint Michielsgestel en Best.

Gezien de beschikbare tijd, was het niet mogelijk om het hele studiegebied te onderzoeken en in beeld te brengen. Er is dan ook gekozen voor een drietal deelgebieden waar nader onderzoek gedaan is. De keuze is gemaakt aan de hand van het verkavelingspatroon van een gebied en de informatie uit de quickscan (2001) ten aanzien van de verschillende bestemmingsplannen.

Deelgebied 1: Sint Oedenrode;

Amersfoort coördinaten 156;394 en 160;399

Dit deelgebied heeft een mengeling van agrarisch gebied en natuur. De Dommel stroomt aan de noordzijde door het gebied heen. De overgang van de natte, lager gelegen gronden langs de Dommel, naar de droge, hooggelegen gronden daaromheen is goed te zien.

Dit gebied valt binnen de gemeente Sint Oedenrode (fig. 2.1).

Het biedt de kans te kijken naar de hoeveelheid verdwenen lanen en perceelsrandbegroeiingen in het gebied en hoe de overige lijnvormige beplantingen beschermd worden door rijk, provincie en gemeente.

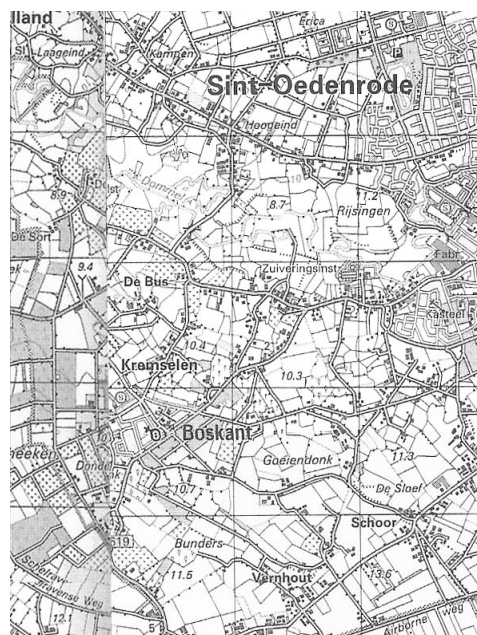

Fig. 2.1 Kaartbeeld deelgebied Sint Oedenrode

Deelgebied 2: Boxtel;

Amersfoort coördinaten 151;399 en 155;404

Dit deelgebied ligt tussen de kernen van Boxtel en Gemonde en de bossen van natuurgebied de Geelders. Dit gebied is gekozen vanwege zijn karakteristieke streepjesverkaveling (Leenders, 2001). Door het verkavelingspatroon en de perceelsrandbegroeiing was dit gebied vroeger zeer gesloten.

Het gebied maakt deel uit van de gemeente Boxtel en de gemeente Sint Michielsgestel (fig. 2.2)

Het biedt de kans te kijken naar de hoeveelheid verdwenen lanen en perceelsrandbegroeiingen in het gebied en hoe de overige lijnvormige beplantingen beschermd worden door rijk, provincie en gemeente.

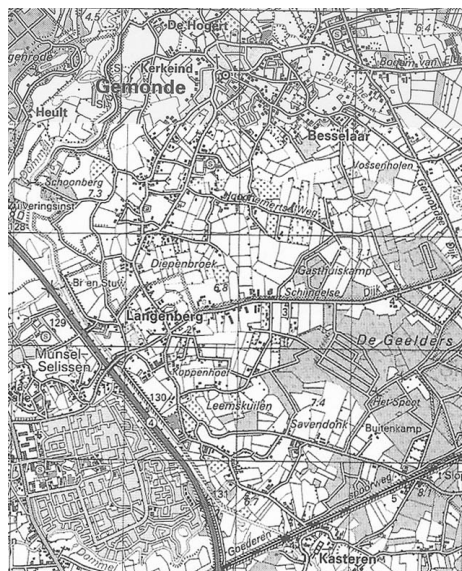

Fig. 2.2 Kaartbeeld deelgebied Boxtel

Deelgebied 3: Best, de Vleut;

Amersfoort coördinaten 154;391 en 158;395

Dit deelgebied valt buiten het landinrichtingsgebied Sint Oedenrode. Het gebied is gekozen als extra studieobject. In dit gebied zijn veel van de perceelsrandbegroeiingen verdwenen. Het gebied valt binnen de gemeente Best (fig. 2.3). De gemeente heeft voor zijn buitengebied een landschapsontwikkelingsplan geschreven, wat voor dit deelgebied gebied betekent dat het heringericht wordt. De gemeente wil het oude kampenlandschap in ere gaan herstellen. Dit gebied biedt een kans om te kijken naar 'behoud door ontwikkeling'.

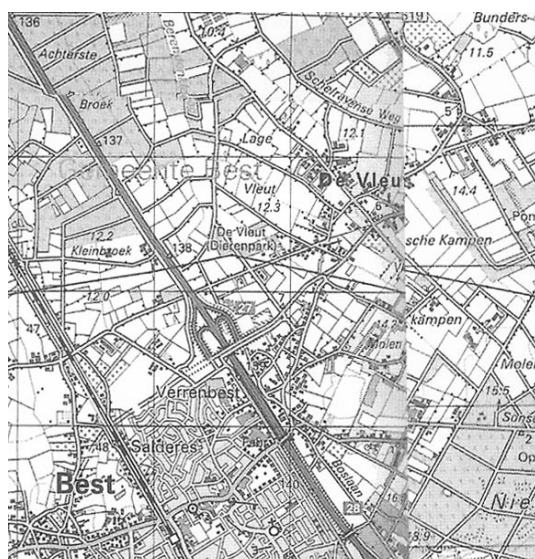

Fig. 2.3 Kaartbeeld deelgebied Best

3 Lanen en perceelsrandbegroeiing 1915-2003

3.1 Methode

In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan het verdwijnen van lanen en perceelsrandbegroeiingen van 1915 tot 2003.

Als basis voor deze analyse zijn de topografische kaarten van omstreeks 1915, 1960, 1980 en 2003 gebruikt. Verder is gebruik gemaakt van luchtfotomateriaal uit 1960, 1981 en 2003. Als laatste is gebruik gemaakt van een onderzoek naar cultuurhistorische en landschappelijke waarden in het landinrichtingsgebied Sint Oedenrode (Arcadis, 2001).

Per deelgebied zijn een aantal kilometerhokken gekozen en geanalyseerd. De keuze is gemaakt aan de hand van de kaarten uit 1915 tot 1920. Op de kaart is gekeken naar plaatsen met karakteristieke verkaveling. Van belang hierbij was dat de verkaveling kleinschalig is en er veel beplanting aanwezig is. Ook zijn de nieuw ontgonnen gebieden en bosgebieden vermeden. Dit betekent dat het landschap niet integraal geanalyseerd is. Wel is geprobeerd van elk deelgebied een aantal verschillende kilometerhokken op te zoeken die de verschillende structuren door het hele gebied weer geven.

Doordat er een selectie is gemaakt, is er sprake van een signalerend onderzoek. Om kwantitatief betrouwbare uitspraken voor het hele gebied te kunnen doen, had een statistisch verantwoorde streekproef moeten worden genomen.

Na het kiezen van de kilometerhokken is per hok gekeken naar de lijnvormige beplantingen die verdwenen zijn. Allereerst is het kaartbeeld van 1915-1920 onderzocht. Dit beeld dient als basis voor de analyse. De gegevens van deze kaart zijn overgenomen en de lanen en perceelsrandbegroeiingen op deze kaart worden aangemerkt als totaal aantal beplantingen (100%).

Vervolgens zijn de jaren 1960 en 1981 onderzocht. Dit is gebeurd aan de hand van de kaarten uit 1956-1985 en de luchtfoto's uit 1960 en 1981. Waar het kaartbeeld afwijkt van de luchtfoto is gekozen voor de informatie op de luchtfoto. De jaartallen van de luchtfoto's zijn dan ook gehanteerd in het onderzoek.

Na de analyse van de tussenjaren is er gekeken naar de huidige situatie. Hiervoor zijn de kaart en de luchtfoto uit 2003 gebruikt. Over de luchtfoto is de inventarisatie van de beplantingen gelegd van bovengenoemd onderzoek (Arcadis, 2001). De inventarisatie van Arcadis wijkt soms af van het beeld op de luchtfoto. Dit komt door de gebruikte methode tijdens het inventariseren: *'Lijnelementen met een lengte van minder dan 25 meter zijn, door de schaal 1:10000, niet te onderscheiden/leesbaar op de kaart. Voor de veldinventarisatie gold 25 meter dus als minimumstaat om een element afzonderlijk te onderscheiden. De leemtes die hierdoor kunnen ontstaan zijn opgevuld door elementen samen te voegen of als puntelement op te nemen'* (Arcadis, 2001).

Waar de luchtfoto afwijkt van de inventarisatiegegevens van Arcadis, is gekozen voor de gegevens op de luchtfoto. Sommige lijnelementen die Arcadis niet als lijn heeft opgenomen, zijn daardoor in de analyse van dit onderzoek wel meegenomen.

Deze analyses zijn vastgelegd als kaartjes en grafieken. De gebruikte bronnen zijn terug te vinden in Bijlage 1.

3.2 Analyse van het deelgebied Sint Oedenrode

In dit gebied is gekozen voor vier kilometerhokken.

Kilometerhok 1: Polder Goedendonk, Amersfoort coördinaten 158;395 en 159;396

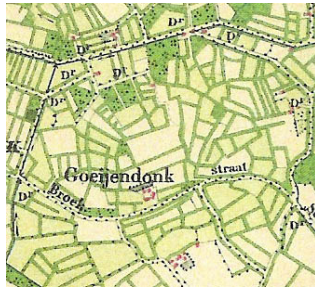

Fig. 3.1 Kaartbeeld Goeiendonk 1916

Fig. 3.2 Kaartbeeld Goeiendonk 2003

Deze polder ligt ten Oosten van boskant. Deze polder is een onregelmatige natte heideontginning (fig. 3.1 en 3.2).

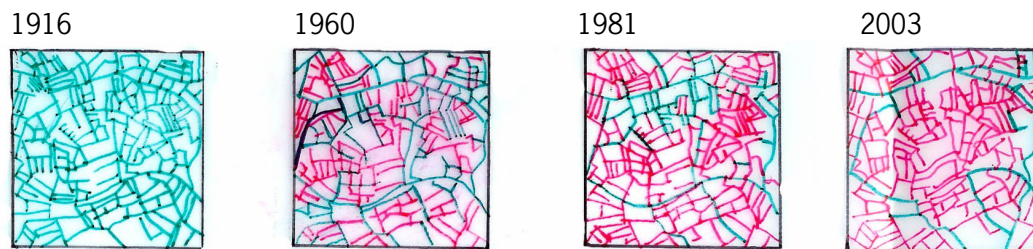

Fig. 3.3 Afname lijnvormige beplantingen Goeiendonk

Tabel 3.1 Afname lijnvormige beplantingen Goeiendonk

Jaartal	Aantal km beplanting	Percentage van totaal in %
1916	20,25	100
1960	11,75	58
1981	6,35	31,35
2003	3,75	18,5

Er is een duidelijke afname van het aantal lijnvormige beplantingen in dit hok (fig. 3.3 en tabel 3.1). De lengte aan lijnvormige beplantingen halveert tussen 1916 en 1960. Daarna vindt er ook afname plaats. Er is nu nog 18,5% van het oorspronkelijke aantal lijnvormige beplantingen over. Deze 18,5% bestaat vooral uit hoofdstructuren en lanen, perceelsranden zijn veelal onbeplant.

Kilometerhok 2: Polder Hulschebroek, Amersfoort coördinaten 156,25;396,5 en 157,25; 397,5

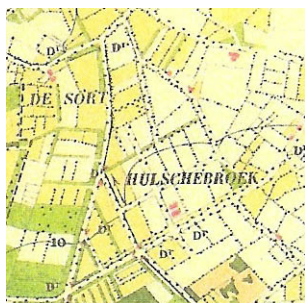

Fig. 3.4 Kaartbeeld Hulschebroek 1915

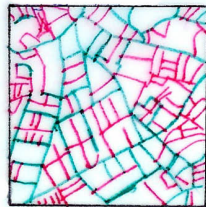
Fig. 3.5 Kaartbeeld Hulschebroek 2003

Deze polder ligt ten noorden van Boskant en heeft een regelmatige natte heideontginning (fig. 3.4 en 3.5).

1915

1960

1981

2003

Fig. 3.6 Afname lijnvormige beplantingen Hulschebroek

Tabel 3.2 Afname lijnvormige beplantingen Hulschebroek

Jaartal	Aantal km beplanting	Percentage van totaal in %
1915	15,75	100
1960	8,5	54
1981	4	25,5
2003	4,5	28,5

Er is een duidelijke afname van het aantal beplantingen (fig. 3.6 en tabel 3.2). Ook hier halveert de lengte aan lijnvormige beplantingen in de periode van 1915 tot 1960. Daarnaast ontstaat op een aantal percelen houtproductie/bos tussen 1960 en 1981. Door het ontstaan van het bos is het moeilijk te zien of de lanen rond deze percelen nog bestaan. Deze zijn in die jaren dan ook niet meegenomen in de analyse. Uiteindelijk blijkt uit de inventarisatie van Arcadis en de luchtfoto uit 2003 dat de lanen wel aanwezig zijn of weer aanwezig zijn. Vandaar de kleine toename aan beplantingen tussen 1981 en 2003. Er is nu nog 28,5% van de lijnvormige beplantingen over. Deze 28,5% bestaat vooral uit hoofdstructuren en lanen, perceelsranden zijn veelal onbeplant.

Kilometerhok 3: Vernhout, Amersfoort coördinaten 159,395 en 160,396

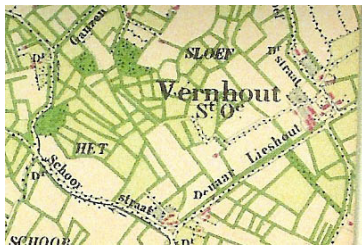

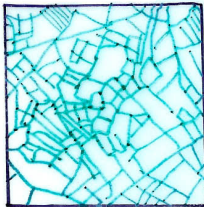
Fig. 3.7 Kaartbeeld Vernhout 1916

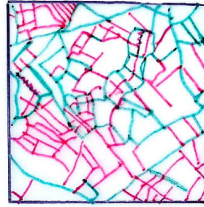
Fig. 3.8 Kaartbeeld Vernhout 2003

Vernhout is een gebied naast polder Goeiendonk. Ook hier ligt een onregelmatige natte heideverkaveling (fig. 3.7 en 3.8).

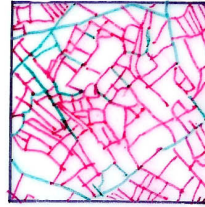
1916

1960

1981

2003

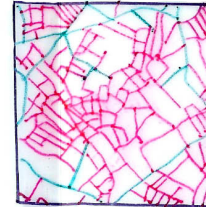

Fig. 3.9 Afname lijnvormige beplantingen Vernhout

Tabel 3.3 Afname lijnvormige beplantingen Vernhout

Jaartal	Aantal km beplanting	Percentage van totaal in %
1916	16,5	100
1960	7	42
1981	4	24
2003	3,75	22

De lengte aan lijnvormige beplantingen halveert tussen 1916 en 1960 (fig. 3.9 en tabel 3.3). Daarnaast zie je ook verdere afname na 1960. Op dit moment is er nog 22% van de lijnvormige beplantingen over in het gebied. Ook in dit gebied zijn de hoofdstructuren beplant en de perceelsranden onbeplant.

Kilometerhok 4: Heisteege, Amersfoort coördinaten 157,5;397,5 en 158,5;398,5

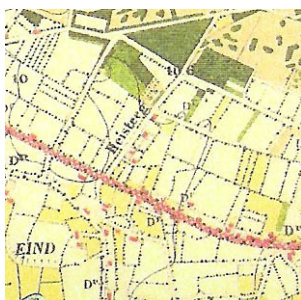

Fig. 3.10 Kaartbeeld Heisteege 1915

Fig. 3.11 Kaartbeeld Heisteege 2003

De Heisteeg ligt op de overgang van heidegebied naar het Dommeldal. Dit is goed te zien aan het verkavelingspatroon (fig. 3.10 en 3.11). Aan de zuidzijde van de hoofdweg ligt een onregelmatige beekontginning en aan de noordzijde een onregelmatige blokvormige randontginning.

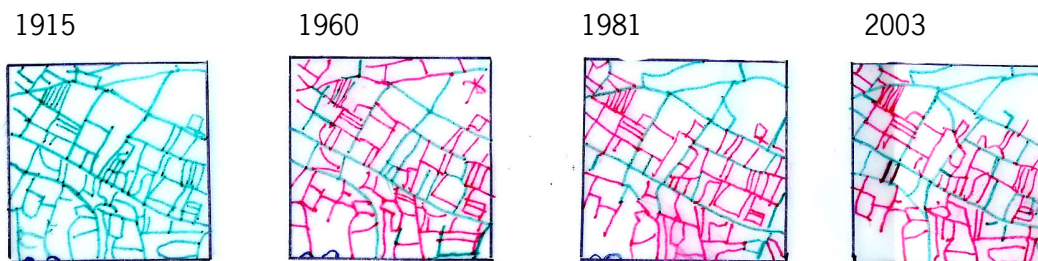
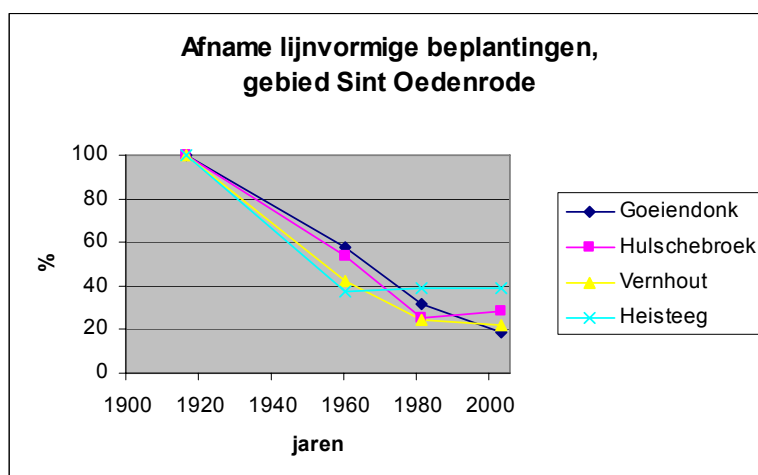

Fig. 3.12 Afname lijnvormige beplantingen Heisteeg

Tabel 3.4 Afname lijnvormige beplantingen Heisteeg

Jaartal	Aantal km beplanting	Percentage van totaal in %
1915	13,25	100
1960	5	37,75
1981	5,25	39
2003	5,25	39

In dit gebied is de lengte aan lijnvormige beplantingen meer dan gehalveerd tussen 1915 en 1960 (fig. 3.12 en tabel 3.4). Opvallend is dat in de periode 1981 tot 2003 (de landinrichtingsperiode) geen veranderingen hebben plaatsgevonden (grafiek 3.1). Dit komt enerzijds door de grote afname tot 1960, anderzijds komt dit doordat het gebied een zeer nat is. Door de ligging aan de Dommel lopen de gronden minimaal een maal per jaar onder water. Er waren maar weinig boeren die deze gronden aantrekkelijk vonden en de gronden zijn tijdens de ruilverkaveling overgeslagen bij de toedeling. (mond. med. Handhaver regionaal milieubedrijf).

Grafiek 3.1 Afname lijnvormige beplantingen deelgebied Sint Oedenrode

3.3 Analyse van het deelgebied Boxtel

In dit gebied is gekozen voor drie kilometerhokken

Kilometerhok 1: Broekstraat, Amersfoort coördinaten 154;402,6 en 155;403,6

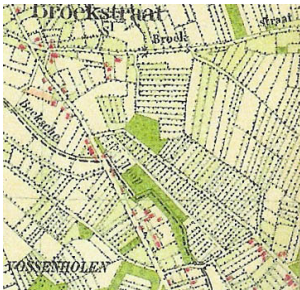

Fig. 3.13 Kaartbeeld Broekstraat 1928

Fig. 3.14 Kaartbeeld Broekstraat 2003

Dit gebied ligt ten oosten van Gemonde (fig. 3.13 en 3.14). Het gebied laat een onregelmatige blokverkaveling zien. Daarnaast laat het een regelmatige strookverkaveling op natte hei zien. Dit verkavelingspatroon wordt ook wel aangeduid met de term streepjesverkaveling (Leenders, 1991). Door de kleinschalige, strookvormige verkaveling is het gebied zeer gesloten en groen geweest.

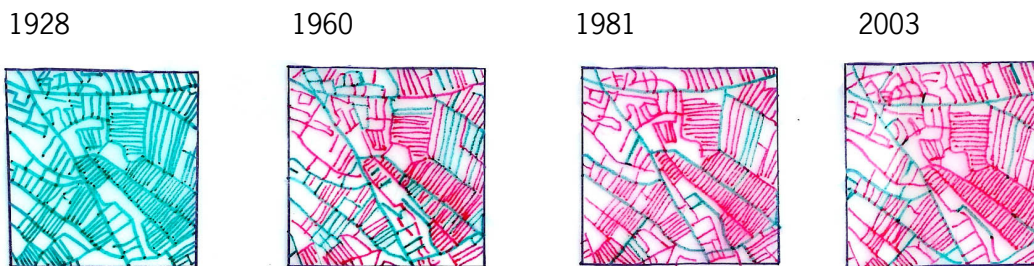

Fig. 3.15 Afname lijnvormige beplantingen Broekstraat

Tabel 3.5 Afname lijnvormige beplantingen Broekstraat

Jaartal	Aantal km beplanting	Percentage van totaal in %
1928	20	100
1960	9,25	46
1981	6,5	32,5
2003	4,75	24

In de periode 1928 tot 1960 halveert het aantal kilometers lijnvormige beplantingen, daarna neemt het aantal beplantingen af naar 24% (fig. 3.15 en tabel 3.5). Alleen de hoofdstructuren zijn nog beplant in 2003. Het streepjespatroon is in de verkaveling nog wel te herkennen, maar dit beeld wordt niet meer ondersteund door perceelsrandbegroeiing. Hierdoor neemt de kleinschaligheid en het groene karakter van het gebied aanzienlijk af.

Kilometerhok 2: Heikampen, Amersfoort coördinaten 152,3;400,5 en 153,3;401,5

Fig. 3.16 Kaartbeeld Heikampen 1915

Fig. 3.17 Kaartbeeld Heikampen 2003

In dit kilometerhok is onregelmatige natte heideontginning te zien en is al voor 1850 ontgonnen (fig. 3.16 en 3.17).

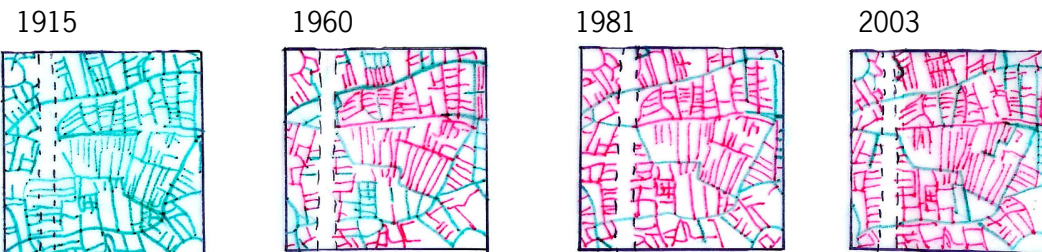

Fig. 3.18 Afname lijnvormige beplantingen Heikampen

Tabel 3.6 Afname lijnvormige beplantingen Heikampen

Jaartal	Aantal km beplanting	Percentage van totaal in %
1915	19	100
1960	7,5	39
1981	5	26
2003	5,5	29

In dit gebied verdwijnt in de periode 1915 tot 1960 ruim 60% van de beplanting (fig. 3.18 en tabel 3.6). Daarnaast zie je een afname naar 26% en een kleine toename tussen 1981 en 2003. Deze toename komt doordat er een aantal perceelsranden opnieuw beplant worden.

Kilometerhok 3: Polder Diepenbroek, Amersfoort coördinaten 152;401,5 en 153;402,5

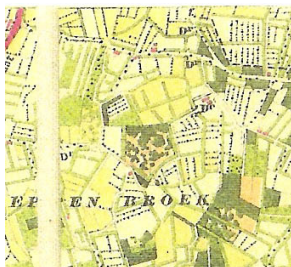

Fig. 3.19 Kaartbeeld Diepenbroek 1915

Fig. 3.20 Kaartbeeld Diepenbroek 2003

Deze polder ligt boven de Heikampen. Het laat een regelmatige natte heideontginning zien en is al voor 1850 ontgonnen (fig. 3.19 en 3.20).

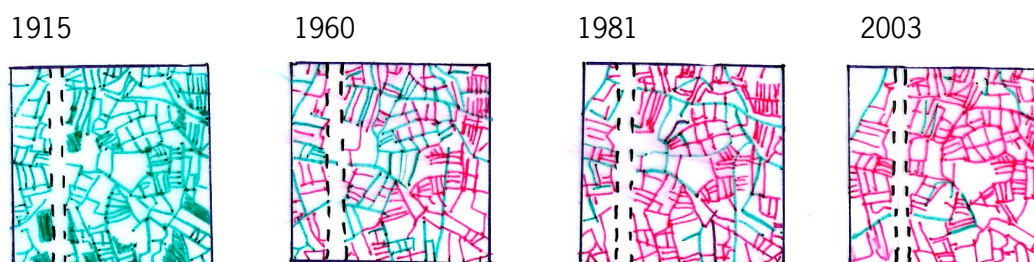
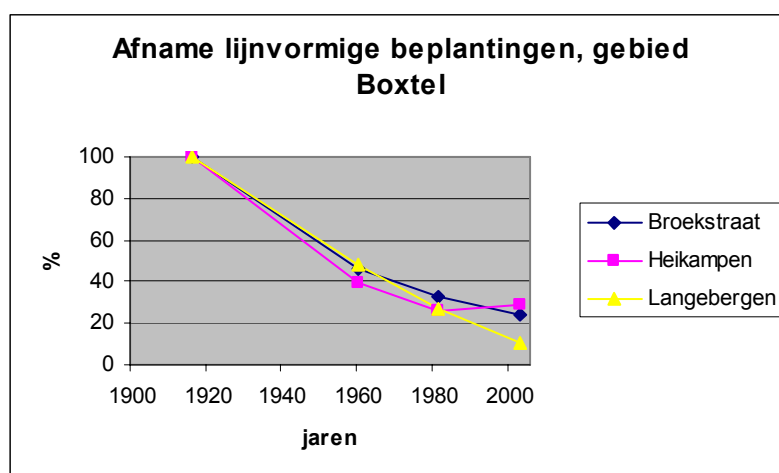

Fig. 3.21 Afname lijnvormige beplantingen Diepenbroek

Tabel 3.7 Afname lijnvormige beplantingen Diepenbroek

Jaartal	Aantal km beplanting	Percentage van totaal in %
1915	21	100
1960	10	48
1981	5,75	27
2003	2,25	11

Ook hier neemt de lengte aan lijnvormige beplantingen in de periode 1915-1960 met de helft af (fig. 3.21 en tabel 3.7). Daarna zie je verdere afname naar 11% (grafiek 3.2). Dit gebied is in de periode 1915-1960 verder ontgonnen, vandaar het verdwijnen van de strokenverkaveling uit 1915. Daarna vindt ook nog schaalvergroting van percelen plaats.

Grafiek 3.2 Afname lijnvormige beplantingen deelgebied Boxtel

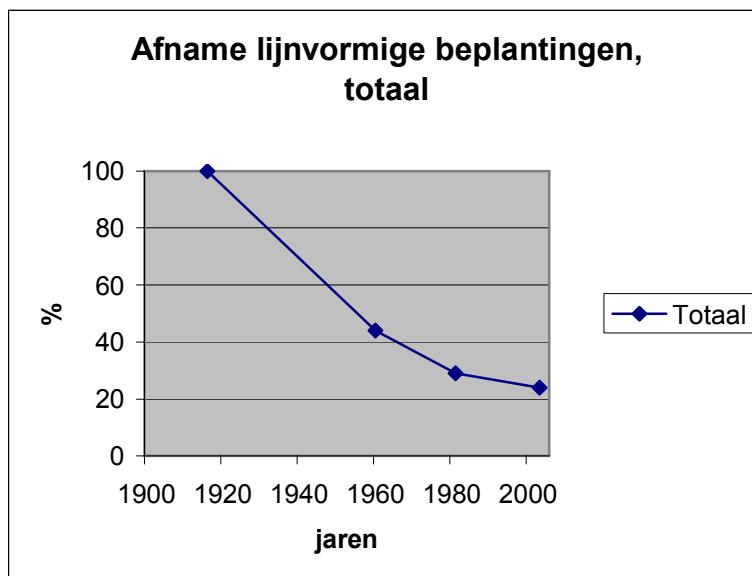
3.4 Totaal beeld

Er verdwijnt ruim 75% van het aantal kilometers aan lijnvormige beplantingen uit het totale studiegebied (tabel 3.8). Voornamelijk de perceelsrandbegroeiingen verdwijnen, de lanen en hoofdstructuren in het gebied blijven wel behouden.

Tabel 3.8 Afname lijnvormige beplantingen

Jaartal	Aantal km beplanting	Percentage van totaal in %
1915-1928	125,75	100
1960	55,75	44
1981	36,85	29
2003	29,75	24

Meer dan 50% van de beplantingen verdwijnt al in de periode 1915-1960 (grafiek 3.3). Nog eens 20% verdwijnt in de periode 1960 tot 2003. De toename in enkele kilometerhokken is in het totaalbeeld niet terug te zien.

Grafiek 3.3 Afname lijnvormige beplantingen

3.5 Oorzaken voor de afname van de lijnvormige beplantingen en het kleinschalige, groene karakter

Uit de vorige paragrafen blijkt dat de meeste lijnvormige beplantingen, die het kleinschalige en groene karakter bepalen, verdwijnen in de periode 1900-1960. In de periode 1960-2003 zie je ook nog lijnvormige beplantingen verdwijnen, maar dit zijn er minder. Voor de twee verschillende periodes zijn er verschillende oorzaken voor het verdwijnen van beplantingen.

1900-1960

De voornaamste oorzaak voor het halveren van de lijnvormige beplantingen in deze periode is de ondergang van de klompenindustrie (zie 2.1).

1960 tot heden

In deze periode zijn er meer oorzaken te noemen voor de afname van het aantal lijnvormige beplantingen en de afname van het kleinschalige, groene karakter.

De ruilverkaveling die in 1985 gestart is, is een van de oorzaken. In het kader van de ruilverkaveling zijn er kavels samengevoegd. Lanen, perceelsrandbegroeiingen of sloten kwamen op deze wijze midden op een kavel te liggen. Deze beplantingen en sloten zijn storend voor boeren tijdens het bewerken van het land. Tijdens de kavelaanvaardingswerken zijn er zowel lanen als perceelsrandbegroeiingen gekapt om de landbouwomstandigheden te verbeteren. Ook zijn er verschillende sloten gedempt, hierdoor is de opgaande beplanting in de slootkanten verdwenen (Grondmij, 2001).

De verdwenen lijnvormige beplanting wordt op andere plaatsen gecompenseerd, maar vaak zijn hiervoor overhoeken, als lege kavels langs snelwegen, gebruikt. In sommige gevallen hebben boeren zelf vergunningen aangevraagd om de bomen te kappen, hierbij werd ook compensatieplicht opgelegd. De bomen zijn in deze gevallen niet op de oude lijnen terug geplaatst. Voorgaande compenseerde maatregelen hebben er dus niet voor gezorgd dat de historische perceelsranden en lanen begroeid bleven (mond. med. Handhaver regionaal milieubedrijf).

Het dempen van de sloten en het weghalen van de opgaande beplantingen uit deze sloten hebben gezorgd voor een grootschaliger en minder groen beeld. Er zijn wel nieuwe sloten gegraven voor afwatering. De nieuw gegraven sloten kunnen, met het juiste beheer, in de toekomst weer begroeid raken. Dat betekent dat er opnieuw een kleinschalig beeld kan ontstaan. De oude slotenpatronen verdwijnen echter en daarmee ook een stukje historie van de Meerij (Grondmij, 2001; mond. med. Handhaver regionaal milieubedrijf).

Nadat de kavelaanvaardingswerken in het kader van de ruilverkaveling zijn uitgevoerd zal er ook nieuwe lijnvormige beplanting worden aangebracht in het gebied. De landinrichtingscommissie heeft enerzijds geprobeerd zo veel mogelijk beplantingen te sparen en heeft anderzijds in het ontwerpplan aangegeven dat er nieuwe bermbeplanting langs wegen en bermen gezet moet worden (Landinrichtingsdienst Utrecht, 1985; mond. med. Medewerker DLG).

Naast de ruilverkaveling zijn er nog twee andere oorzaken die meespelen bij het veranderen van het kleinschalige karakter van de Meerij.

1. Het voorpootrecht van burgers is een van de redenen dat de populier uit het gebied verdwijnt. Het voorpootrecht zorgt ervoor dat omwonenden zelf kunnen kiezen welke

boomsoort er in een wegberm komt. Dit betekent dat er vaak voor een boom gekozen wordt die lang groeit, zoals beuk, eik en es. Het gevolg hiervan is, dat de karakteristieke populier uit het gebied verdwijnt. Het kleinschalige, groene karakter blijft hierdoor wel behouden (mon. med. handhaver regionaal milieubedrijf).

2. De boswet in Nederland is niet van toepassing op *wegbeplantingen en eenrijige beplantingen op of langs landbouwgronden, beide voor zover bestaande uit populieren of wilgen*. Ook staat er vermeld dat: *De provinciale staten en gemeenteraad niet bevoegd zijn regelen te stellen ter bewaring van wegbeplantingen en eenrijige beplantingen op of langs landbouwgronden, beide voor zover bestaande uit populieren of wilgen, tenzij deze zijn geknot*. (boswet, 1961).

Hierdoor kan de gemeente geen regels opleggen ter bescherming van deze beplantingen. Ook kan er bij velling geen herplant- of compensatieplicht worden opgelegd. Dit betekent dat de populieren 'vogelvrij' zijn, ze kunnen zonder veel moeite en kosten worden gekapt.

Bovenstaande oorzaken leiden ertoe dat de karakteristieke perceelsrandbegroeiingen en lanen verdwijnen. In hoofdstuk 4 wordt er dieper ingegaan op de bestemmingen in het gebied, gezien vanuit het perspectief van rijk, provincie en gemeente. Op deze wijze wordt inzicht verkregen in het beschermen van de lijnvormige beplantingen die nu nog in het gebied aanwezig zijn.

4 Bestemming en bescherming

4.1 Methode

In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de bescherming van de lijnvormige beplantingen die nu nog in het gebied aanwezig zijn. Dit wordt gedaan door te kijken naar de bescherming die wordt geboden door het beleid van rijk, provincie en gemeente. Daarnaast wordt er ingegaan op het convenant dat is afgesloten in 2001 en de stimuleringsregeling die daaraan vast hangt.

Per plan is de visie die rijk, provincie of gemeente voor ogen had uitgelicht en is nagegaan wat ze daarmee willen bereiken. Daarna is er gekeken naar de bestemmingen in de verschillende gebieden en wat dit betekent. Dit geheel vormt de bescherming die een overheid biedt aan een (deel)gebied.

Bij het rijk is gekeken naar de visie voor het totale gebied en voor de provincie Noord-Brabant. Bij de Provincie is gekeken naar de algemene visie, de visie op het landschap en de bestemmingen/ zones per deelgebied. Bij de gemeentes wordt per gemeente gekeken wat de visie is, hoe het deelgebied binnen de gemeentegrens beschermd wordt en hoe goed het gebied beschermd wordt.

Per paragraaf is een indeling gemaakt waar eerst de visie wordt toegelicht, vervolgens wordt er ingegaan op de verschillende gebiedsbestemmingen en waar deze in het gebied liggen. Voor paragraaf 4.2 is de Nota Ruimte (Ministerie van VROM, LNV, VenW en EZ, 2005) een bron geweest. Voor paragraaf 4.3 en 4.4 zijn dit respectievelijk het streekplan Brabant in Balans (Provincie Noord Brabant, 2002), bestemmingsplan buitengebied gemeente Sint Oedenrode (Gemeente Sint Oedenrode, 1997), bestemmingsplan buitengebied gemeente Boxtel (Gemeente Boxtel, 1995) en bestemmingsplan buitengebied gemeente Sint Michielsgestel (Gemeente Sint Michielsgestel, 2002).

4.2 Rijksbeleid

Van 1994 tot 2002 werd er gewerkt met het Waardevol Cultuurlandschap (WCL). Het WCL was een stimuleringsbeleid voor waardevolle cultuurlandschappen (aangegeven in het Structuurschema Groene Ruimte). Het diende de spanning tussen landbouw, natuur en landschap te verminderen, bood nieuwe economische impulsen en was gericht op herstel van natuur, landschap en milieu. (WCL,1994-2000)

Elf gebieden in Nederland zijn als WCL-gebied aangewezen met bijzondere natuur-, landschaps-, en recreatiewaarden, waarin land- en/of bosbouw belangrijke economische dragers zijn en de groene ruimte beheren, en waar de bijzondere kwaliteiten onder druk staan door intensivering van de landbouw of ander gebruik. Het Groene Woud werd aangewezen als een van deze gebieden.

Bij het WCL-beleid werd voor het eerst ingezet op een gebiedsgerichte aanpak van behoud en versterking van natuur en landschap. Het beleid stimuleerde projecten in de streek gericht op vermindering van de spanning tussen landbouw, natuur en landschap, op nieuwe economische

impulsen en op herstel van natuur-, landschaps- en milieukwaliteit. De rijksoverheid droeg bij in de kosten van projecten.

Het WCL-beleid is in 2002 beëindigd. Uit een evaluatie van het WCL-beleid blijkt dat in de WCL-gebieden ontwikkelingen in gang zijn gezet naar een verbreed en duurzaam gebruik van het landelijk gebied. Dat blijkt onder andere uit het agrarisch natuurbeheer, waarvoor binnen de voormalige WCL-gebieden veel belangstelling bestaat (Pleijte, 2000).

Recentelijk is de Nota Ruimte uitgegeven door de ministeries van VROM, LNV, VenW en EZ. In deze nota is *borging en ontwikkeling van belangrijke (inter)nationale ruimtelijke waarden* een van de hoofddoelstellingen. In de uitwerking van deze doelstelling is er aandacht voor de ontwikkeling van landschappelijke kwaliteit. In dit kader zijn er 20 Nationale Landschappen aangewezen. Deze Nationale Landschappen zijn gebieden met *internationaal zeldzame of unieke landschapskwaliteiten én nationaal kenmerkende landschapskwaliteiten*. In samenhang hiermee worden ook *de bijzondere natuurlijke en recreatieve kwaliteiten* van het gebied genoemd. De WCL-gebieden zijn gedeeltelijk opgenomen als Nationale Landschappen.

Binnen deze Nationale Landschappen is 'behoud door ontwikkeling' het uitgangspunt voor het ruimtelijke beleid. De landschappelijke kwaliteiten zijn mede sturend voor de wijze waarop de gebiedsontwikkeling plaatsvindt. Uitgangspunt is dat de Nationale Landschappen zich sociaal-economisch moeten kunnen ontwikkelen, terwijl de bijzondere kwaliteiten van het gebied worden behouden of versterkt.

Het Groene Woud heeft als Nationaal Landschap de volgende kernkwaliteiten:

- Het groene karakter,
- Kleinschalige openheid,
- Samenhangend complex van beken, essen, kampen, bossen en heides.

Deze kernkwaliteiten moeten dus behouden, beschermd en ontwikkeld worden.

De Nationale Landschappen zijn onderhevig aan een ja, mits-principe. Ruimtelijke ontwikkeling is er mogelijk, mits de kernkwaliteiten niet worden aangetast. Binnen de nationale landschappen worden er afspraken gemaakt over de omvang van bijvoorbeeld nieuwe woningbouwgebieden en bedrijventerreinen. Maatvoering, schaal en ontwerp zijn bepalend voor behoud van de kwaliteiten van deze landschappen.

Grootschalige verstedelijkingslocaties en bedrijventerreinen, nieuwe grootschalige glastuinbouwlocaties en nieuwe grootschalige infrastructurele projecten zijn niet toegestaan. Waar deze ingrepen redelijkerwijs, vanwege een groot nationaal belang, onvermijdelijk zijn, dienen mitigerende en compenserende maatregelen - zoals inpassing en grote aandacht voor ontwerp kwaliteit - te worden getroffen (Ministeries van VROM, LNV, VenW en EZ, 2004).

Provincies zijn verantwoordelijk voor de uitwerking van het beleid voor nationale landschappen. De provincies stellen in het streekplan de gedetailleerde grenzen van de gebieden vast en werken daarin de per nationaal landschap benoemde kernkwaliteiten uit. Deze zijn leidend voor de ruimtelijke ontwikkeling. Aan de hand daarvan kunnen gemeentes hun bestemmingsplan aanpassen op het streekplan, waardoor de kernkwaliteiten ook hier doordringen (Ministeries van VROM, LNV, VenW en EZ, 2004).

4.3 Provinciaal Beleid

4.3.1 Het streekplan, de algehele visie

De provincie Noord Brabant heeft in 2002 het nieuwe streekplan gepresenteerd. Dit streekplan, Brabant in balans, verdeelt de provincie in verschillende hoofdzones. Voor elke van deze zones geldt een visie. In de verschillende subzones is deze visie toegespitst op de belangrijke elementen.

Deze plannen bevatten alleen richtlijnen (en geen verplichtingen) voor de bestemmingsplannen van gemeentes. Over het algemeen nemen de gemeentes de richtlijnen wel over in het bestemmingsplan.

Het streekplan is in 2002 opgesteld, er is dus nog geen rekening gehouden met het feit dat de Nota Ruimte het gebied als Nationaal Landschap aanwijst. Wel heeft het gebied een dergelijke status gekregen van de provincie, ondermeer doordat het gebied al een WCL-gebied was. Daarnaast besteedt de provincie veel aandacht landschap en cultuurhistorie.

Het streekplan heeft als hoofddoel zorgvuldiger ruimtegebruik. In de algemene visie wordt gesteld dat: *respect voor onze natuurlijke leefomgeving en landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten en contrasten van Brabant duidelijk herkenbaar moeten zijn* (Provincie Noord Brabant, 2002). Dit houdt in dat de lijnvormige beplantingen in de Meierij beschermd moeten worden en dat deze herkenbaar moeten blijven voor het nageslacht.

De visie op Brabant in 2020 luidt als volgt:

Aantrekkelijk leefgebied tussen drie metropolen, randstad, Ruhrgebied en de Vlaamse ruit. Vijf grote steden spelen een belangrijke rol in de veelzijdige, duurzame en hoogwaardige economie waar naar gestreefd wordt door de metropolen.

Met ruimte voor alle Brabanders om te leven en werken, de vele leefstijlen van alle verschillende Brabanders krijgen leef, woon, werk en recreatie ruimte op een duurzame en ruimtebesparende wijze vormgegeven. (hieronder valt ook de infrastructuur, deze moet niet teveel uitbreiden. Doorsnijding van het Brabant landschap (met mooie natuurgebieden en landschappen) moet voorkomen worden. De bereikbaarheid in stedelijke regio's is nu al vrijwel optimaal)

Met respect voor sociaal-culturele waarden en ontwikkelingen, creativiteit, zelfstandigheid en eigen initiatief worden als hoge eisen aan de samenleving gesteld. Mensen (bijv gehandicapten ouderen en allochtonen) die achterblijven worden verder geholpen bij het halen van de eisen (bijv door extra busdiensten e.d.)

En met respect voor bodem, water, natuur en landschap, in 2020 respecteren we de draagkracht van onze natuurlijke leefomgeving en onze landschappelijke en cultuurhistorische rijkdom. Het milieu wordt verbeterd rivieren en beken krijgen de ruimte, natuur heeft voldoende ontwikkelingsmogelijkheden, 12 robuuste regionale natuur en landschapseenheden (RNLE) zijn gerealiseerd (gekenmerkt door natuurlijkheid, weidsheid en stilte), trots op cultuurhistorisch waardevolle elementen in het landschap en deze zijn behouden voor de generaties na ons

Dus een contrastrijk Brabant, een herkenbare koepel van uiteenlopende gebieden die het ruimtelijke beleid door veelkleurigheid versterken, In vogelvlucht herkenning van de verschillende elementen.

Bij het ruimtelijke beleid is gekozen voor een systeem met vijf principes:

- Meer aandacht voor de onderste lagen.
- Zuinig ruimtegebruik.
- Concentratie van verstedelijking.
- Zonering van het buitengebied.
- Grensoverschrijdend denken en handelen.

Met dit systeem geeft de provincie bestemmingen aan het buitengebied en bepaald wat belangrijk is voor de verschillende gebieden in de provincie.

In de realisatie van het streekplan wil men naast controlerend orgaan ook ontwikkelaar in ruimtelijke ordening worden. De provincie kan op deze wijze meer verantwoordelijkheid nemen voor de daadwerkelijke uitvoering van ruimtelijke ingrepen.

Naast het streekplan is er ook een ontwikkelingsprogramma opgesteld. Het ontwikkelingsprogramma wil (voor landschap) aan de ene zijde het verrommelde kleinschalig karakter verbeteren en aan de andere zijde een stimuleringsregeling agrarisch natuur- en landschapsbeheer instellen.

4.3.2 Visie op landschap

Als het gaat om het landschap spreekt het streekplan over het groene hart van Brabant. Dit groene hart heeft een afwisselend open en gesloten karakter als uitgangspunt. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de lagenbenadering, voornamelijk van de eerste laag natuur, landschap en cultuurhistorie. De provincie wil het gezicht van Brabant behouden, verbetering van de ecologische kwaliteit bevorderen en de verhoging van de belevingswaarde van de natuur bevorderen. De ontwikkeling van het landschap is volgens de provincie een afgeleide van de ontwikkeling van de functies, landbouw, levende natuur en stedelijkheid, landschappelijke waarden, landschapselementen en cultuurhistorische waarden. Deze dient als inspiratiebron voor de verhoging van de landschappelijke kwaliteit van het onbebouwde en bebouwde gebied.

In de visie op landschap, cultuurhistorie en beeldkwaliteit liggen een aantal beleidslijnen vastgelegd.

Hoofdpijn visie:

Respecteer cultuurhistorische en andere landschappelijke waarden en gebruik ze als inspiratiebron voor de verhoging van de landschappelijke kwaliteit van het bebouwde en onbebouwde gebied. Er wordt gezocht naar een evenwicht tussen het behoud van waardevolle landschappelijke karakteristieken, structuren en elementen en de vernieuwing van het landschap. Uitgangspunt hierbij is behoud door ontwikkeling. Belangrijke landschappelijke waarden verdienen het om behouden te worden maar vooral ook om als inspiratiebron te worden gebruikt bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

Acties:

- Het stimuleren van het vervaardigen van een landschapsvisie.
- Het benadrukken van het belang van nieuwe landschappen met een ruimtelijke en functionele kwaliteit.
- Als de omvang van de ruimtelijke ontwikkeling t.o.v. de aard van het betrokken gebied daartoe aanleiding geven, stimuleren van een beeldkwaliteitplan. Hierbij moet worden gekeken naar de cultuurhistorische (landschap)waarden kaart.

- Als een gebied belangrijk is voor de provincie moet er een Agrarische Hoofdstructuur-landschap bestemming toegekend worden.
- Als Agrarische Hoofdstructuur-landschap en de Groene Hoofdstructuur samenvallen (landschappelijke waarden en natuurwaarden in Agrarische Hoofdstructuur en Groene Hoofdstructuur), moet de hoogste planologische bescherming geboden worden.

Bescherming:

- Externe bescherming Groene Hoofdstructuur en Agrarische Hoofdstructuur-landschap: nee, tenzij principe.
- Interne bescherming Groene Hoofdstructuur en Agrarische Hoofdstructuur-landschap: ruimte-voor-ruimte (ruimtelijke kwaliteit verbeteren door slopen van agrarische bedrijfsgebouwen en daar tegenover woningen op een goede plaats te bouwen) en rood-voor-groen.
- Bescherming van natuur en landschapswaarden in de Agrarische Hoofdstructuur-landbouw: er zijn hier geen natuurwaarden die van belang zijn voor het provinciale schaalniveau. De ruimtelijke besluitvorming van de gemeente wordt gevolgd.

4.3.3 Hoofd en subzones op landschappelijk vlak

Het streekplan verdeelt het landschap in verschillende zones en subzones. De verschillende subzones hebben allen hun eigen kenmerken en eigen manier van bescherming. Hieronder volgt een opsomming van de verschillende zones, met een toelichting.

Het landschap wordt ingedeeld in twee hoofdstructuren:

De Groene Hoofdstructuur (GHS) is een samenhangend netwerk van alle natuur- en bosgebieden, landbouwgebieden en andere gebieden met bijzondere natuurwaarden. In de GHS is plaats voor natuur, grondgebonden landbouw, recreatie met een groen karakter en andere laagdynamische functies.

De Agrarische Hoofdstructuur (AHS) is het gebied buiten de GHS en de bebouwde kernen en infrastructuren. Instandhouding en versterking van de landbouw staan voorop. In dit gebied is ruimte voor ontwikkeling.

Daarnaast wordt er gesproken over regionale natuur- en landschapseenheden (RNLE's). Dit zijn gebieden van tenminste enkele duizenden hectares die voor circa tweederde bestaan uit bos en natuur met daaromheen landbouwgronden. Deze gebieden moeten groen en landelijk blijven. Het beleid in deze gebieden is gericht op het beschermen en ontwikkelen van natuur en landschapswaarden, cultuurhistorische (landschaps) waarden, recreatie met groen karakter en een bij de schaal en aard van het gebied passende landbouw. Tussen de RNLE's moet een goede ecologische verbinding komen, deze wordt gezien als robuuste verbinding. De RNLE gebieden kunnen de GHS en AHS overlappen. In de RNLE gebieden wordt alleen als extra waardevol aangeduid.

Binnen de GHS en de AHS worden zones en subzones genoemd, hieronder zijn ze weergegeven. De zones lopen van zeer veel natuurwaarden tot geen natuurwaarden. Bij de AHS-landbouw zijn enkele subzones niet uitgewerkt, dit omdat deze niet van toepassing zijn in het studiegebied.

GHS natuur:

- Natuurparel: gebieden waarin de natuurwaarden bijzonder zijn door afwijkende bodem en/of grondwaterspiegel. Maximale rust en ruimte voor ontwikkelingen van de natuur- en landschapswaarden.
- Overig bos en natuurgebied: minder belangrijke waarden als in de natuurparels, maar wel maximale rust en ruimte voor ontwikkelingen van de natuur- en landschapswaarden.
- Ecologische verbindingzone: langgerekte landschapselementen, breedte en inrichting afhankelijk van natuurfunctie/doelsoorten.

GHS-landbouw:

- Leefgebied kwetsbare soorten: landbouwgronden en andere gronden met zeldzame dieren of planten, die hoge eisen stellen aan hun leefomgeving. Rust, beslotenheid, hoge waterpeilen en stabiliteit zijn de dragers. Landbouw en recreatie zijn alleen mogelijk met respect voor de voorwaarden.
- Leefgebied struweelvogels: landbouwgronden en andere gronden waar struweelvogels kunnen gedijen. Handhaving van de besloten, half open landschapsstructuur met kleinschalige perceellering, houtwallen, ruige perceelsranden en slootkanten, overhoekjes, solitaire bomen, dijken en onverharde wegen en paden.
- Natuurontwikkelingsgebied: landbouwgronden geschikt voor nieuwe natuur, ruimtelijke ingrepen die de natuurontwikkeling in de nabije of verre toekomst frustreren worden vermeden.

AHS-landschap:

- Leefgebied dassen: landbouw- en andere gronden waar dassen goed op gedijen. De leefwijze van de dassen moet met respect behandeld worden, bijvoorbeeld burchten met rust laten, foerageergebied met voldoende landschappelijke structuren als houtwallen behouden, begroeide slootkanten creëren, e.d.
- Waterpotentiegebied: landbouwgronden gelegen buiten de beekdalen en de uiterwaarden, die vanwege (grond) watersituatie uiterst geschikt zijn voor ontwikkeling van nieuwe natuur. Veel schoon, kalkrijk en voedselarm kwelwater is hier aanwezig. Het gaat erom dat deze gebieden hun geschiktheid behouden voor mogelijke natuurontwikkeling in de verre toekomst.
- RNLE-landschapsdeel: landbouwgronden die op zichzelf genomen geen bijzondere (potentiële) natuurwaarden bezitten, maar tot regionale natuur- en landschapseenheid worden gerekend. Deze gebieden zijn ondersteunend voor de regionale eenheid als geheel.

AHS-landbouw:

- Zoekgebied veeverdichtingsgebieden.
- Vestigingsgebied glastuinbouw.
- Mogelijk doorgroeigebied glastuinbouw.
- Glasboomteeltgebied.
- AHS-overig: landbouw heeft de ruimte zich te ontwikkelen in de gewenste richting, zonder een gewenste bepaalde vorm van landbouw.

4.3.4 Bestemmingen in de verschillende deelgebieden op landschappelijk vlak

Het streekplan bevat twee plankaarten. Plankaart 1 gaat over de ruimtelijke hoofdstructuur en plankaart 2 gaat over de elementen van de onderste laag. Nu volgen de bestemmingen die

gegeven zijn aan de verschillende gebieden. Men gaat hier uit van de zones en subzones besproken in 4.3.3.

De plankaarten zijn terug te vinden in het streekplan van de provincie (Provincie Noord Brabant, 2002). Wegens de grootte en de leesbaarheid van de kaarten zijn ze niet opgenomen in het rapport.

Deelgebied 1: Sint Oedenrode

Plankaart1: Ruimtelijke hoofdstructuur:

- Er ligt een RNLE gebied rond de Dommel
- GHS:
 - De Dommel valt onder de onder de GHS-natuur.
 - Er ligt een ecologische verbindingzone (EHS) langs de oostkant van Boskant. Deze loopt omhoog door Sint Oedenrode langs de Dommel.
 - Ten zuiden van Sint Oedenrode en ten oosten van Boskant is GHS-landbouw te vinden.
- AHS:
 - Langs de Dommel ligt AHS-overig.

Plankaart 2: Elementen van de onderste laag:

- Er ligt een RLNE grens rond de Dommel met zoekgebied voor regionale waterberging en aanduiding waarden gebied.
- GHS- Natuur: natuurparel
- GHS landbouw: leefgebied kwetsbare soorten
- AHS landschap: RNLE landschapsdeel
- AHS landbouw: overig

De Dommel wordt uit veel subzones opgebouwd. Bijna alle bovenstaande subzones zijn van toepassing binnen het Dommeldal. Dit gebied wordt als zeer waardevol beschouwd. Dit blijkt ook uit de aanduiding als RNLE gebied.

Verder valt ongeveer 80% van het gebied in de in de AHS landbouw: AHS overig. Dit betekent voor het gebied dat het zich landbouwtechnisch gezien, gewoon kan doorontwikkelen. In dit gebied zijn verder geen waarden gegeven voor landschap.

De gebieden die aangewezen zijn als GHS landbouw: leefgebied kwetsbare soorten (ongeveer 10% van het gebied), hebben wel een landschappelijke aanduiding. Er wordt hier geredeneerd vanuit de fauna. Wat betekent dat de natuur in dienst staat van de fauna, het landschap blijft echter wel in tact door de kernsoorten in het gebied.

Samenvattend is te zeggen dat voor de provincie het Dommeldal heel belangrijk is, verder is het gebied veel minder waardevol als het gaat om landschap. Wat betekend dat het veel minder of geen bescherming heeft.

Deelgebied 2: Boxtel

Plankaart1: Ruimtelijke hoofdstructuur:

- Aan de noordkant van het gebied ligt een RNLE.
- GHS:
 - GHS natuur langs de Dommel en het zuid-oostelijk deel van het gebied.
 - Er loopt een ecologische verbindingzone (EHS) noordelijk en zuidelijk langs het gebied.
 - Rond de GHS natuurgebieden liggen GHS-landbouw gebieden.
- AHS:
 - In de zuidpunt van het gebied ligt een gedeelte AHS-landschap. Dit gebied is ingericht als natuurgebied.

- Verder vind men in het gebied AHS overig.

Plankaart 2: Elementen van de onderste laag:

- Er ligt een RNLE grens rond de Dommel met zoekgebied voor regionale waterberging en aanduiding waarden gebied.
- GHS- Natuur: natuurparel.
- GHS landbouw: leefgebied kwetsbare soorten, natuurontwikkelingsgebied.
- AHS landschap: RNLE landschapsdeel, leefgebied dassen.
- AHS landbouw: overig.

Dit gebied ligt voor 80% binnen de RNLE, wat inhoudt dat het gebied groen en landelijk moet blijven. Het beleid is gericht op het beschermen en ontwikkelen van natuur en landschapswaarden, cultuurhistorische (landschaps) waarden, e.d. Dit geeft aan dat het gebied belangrijk is voor het behoud van het kleinschalige en groene karakter. Ook is dit gebied ingedeeld in de zone GHS natuur: natuurparel. Dit betekent dat er maximale rust en ruimte voor ontwikkelingen van de natuur- en landschapswaarden is. Verdere bestemmingen die aanduiden dat het landschap belangrijk is, vallen ook in dit gebied.

De overige 20% valt in de AHS landbouw: AHS overig. Dit betekent voor het gebied dat het zich landbouwtechnisch gezien, gewoon kan doorontwikkelen. In dit gebied zijn verder geen waarden gegeven voor landschap.

Samenvattend valt te zeggen dat dit gebied (voor 80%) zeer belangrijk is als het gaat om landschap. Er zijn veel verschillende zones te vinden waarin landschap een belangrijke rol speelt.

Deelgebied 3: Best, de Vleut

Plankaart1: Ruimtelijke hoofdstructuur:

- GHS:
 - GHS-natuur geldt in het grootste deel van het gebied.
 - Er loopt een ecologische verbingszone (EHS) ten zuiden langs het gebied.
- AHS:
 - In het gebied is AHS overig te vinden.
- Ook valt dit gebied binnen een stedelijke regio. Wat inhoudt dat er binnen dit gebied gezocht kan worden naar plaatsen voor woningbouw e.d.

Plankaart 2: Elementen van de onderste laag:

- GHS- Natuur: overig bos- en natuurgebied.
- GHS landbouw: leefgebied struweelvogels.
- AHS landbouw: overig.
- Boringsvrije zone grondwaterwinning

50% van het gebied valt binnen de GHS-natuur overig bos- en natuurgebied. In dit gedeelte is er alle rust en ruimte voor ontwikkelingen van de landschapswaarden. 25% van het gebied valt in de GHS landbouw: leefgebied struweelvogels. Dit houdt in dat hier de besloten, half open landschapsstructuur behouden moet worden. De overige 25% valt onder de AHS landbouw: overig, wat betekent dat de landbouw hier kan ontwikkelen. 75% van het gebied is, landschappelijk gezien, goed beschermd.

4.4 Gemeentelijk beleid

4.4.1 Gemeente Sint Oedenrode

Het deelgebied Sint Oedenrode valt binnen het bestemmingsplan buitengebied van de gemeente Sint Oedenrode. Het bestemmingsplan komt uit 1997 en is dus nog niet getoetst aan de Nota Ruimte, het streekplan Brabant in Balans en het convenant uit 2001. Wel is de gemeente inmiddels begonnen met het opstellen van een visie voor de gemeente, deze zal gebruikt gaan worden bij het opstellen van het nieuwe bestemmingsplan. In deze visie is veel aandacht voor het landelijke gebied en de landschappelijke en cultuurhistorie.

Het bestemmingsplan bestaat uit een aantal kaarten met toelichtende teksten. Plankaart 1: bestemmingen, hulpkaart A en B: aanlegvergunningen en gebruiksverboden en plankaart 2: ontwikkelingen. Plantkaart 1 geeft de bestemmingen weer, binnen deze bestemmingen kunnen differentiatievlakken liggen. Deze differentiatievlakken worden aangegeven op hulpkaart A en B. Binnen deze vlakken is een aanlegvergunning nodig om bepaalde werkzaamheden uit te mogen voeren.

De aanlegvergunning wordt in de voorschriften in het bestemmingsplan vermeld (op grond van artikel 14 WRO). Aanlegvergunningen worden verleend voor het uitvoeren van werken en werkzaamheden, die anders zijn dan bouwen. Met aanlegvergunningen kan de gemeente ongewenste ruimtelijke ontwikkelingen tegenhouden, zoals het ophogen van gronden, het dempen van sloten, gebruik bestrijdingsmiddelen, scheuren grasland en aanleggen van riolering (artikelen 14 WRO en 44 - 48 WRO).

Binnen het deelgebied Sint Oedenrode vinden we de volgende bestemmingen:

- Bosgebied, B (8%)
- Natuurgebied, N (10%)
- Agrarisch gebied met natuurwaarde, An (20%)
- Agrarisch gebied met landschappelijke/cultuurhistorische en/of abiotische waarden, Alca (45%)
- Agrarisch gebied, A (15%)
- Landschapselement (1%)
- Rioolwaterzuiveringsinstallatie (1%)

De meeste lijnvormige beplantingen vallen binnen de bestemming Agrarisch gebied (A) en Agrarisch gebied met landschappelijke/cultuurhistorische en/of abiotische waarden (Alca). Enkele lijnvormige beplantingen vallen binnen de bestemming landschapselement. Alca is bestemd voor een duurzame bedrijfsvoering, instandhouding van de aanwezige landschappelijke, cultuurhistorische en/of abiotische waarden en extensief recreatief medegebruik, met uitzondering van een kanorustplaats. Agrarisch is bestemd voor een duurzame agrarische bedrijfsvoering, instandhouding van abiotische waarden en extensief recreatief medegebruik, met uitzondering van een kanorustplaats. Landschapselement is bestemd voor de instandhouding van natuurlijke en landschappelijke waarden en extensief medegebruik, met uitzondering van een kanorustplaats.

Binnen de bestemmingen Alca en landschapselement zijn enkele differentiatiegebieden aangewezen, namelijk struwelen/houtwallen/houtsingels en kleinschalig cultuurlandschap. Voor deze differentiatiegebieden zijn randvoorwaarden tot instandhouding en bedreigende werken/werkzaamheden gegeven. Voor struwelen/houtwallen/houtsingels zijn de randvoorwaarden: *aanwezigheid van een gevarieerde boom-, struik- en kruidlaag, microreliëf, in sommige gevallen vormen ze aaneengesloten linten*. Met hierbij de volgende bedreigende

werkzaamheden: *kappen van het element, of het slecht onderhouden waardoor dominantie van de boomlaag optreedt, egaliseren reliëf in houtwallen en verzuring*. Voor kleinschalig cultuurlandschap zijn de randvoorwaarden: *landschappelijke elementen afgewisseld met landbouwgronden in kleine eenheden, onderhoud en vervanging van elementen*. Met hierbij de volgende bedreigende werkzaamheden: *verwijderen van landschappelijke elementen zodat het kleinschalige karakter wordt aangetast. Niet onderhouden van elementen waardoor bomen domineren of waardoor er gaten vallen. Ingrepen die de grondwaterspiegel wijzigen*.

Deze differentiatiegebieden beslaan ongeveer 40% van het gebied. Voor de differentiatiegebieden is in een aparte tabel aangegeven welke werkzaamheden strijdig gebruik veroorzaken en voor welke werkzaamheden een aanlegvergunning nodig is. Voor de differentiatiegebieden struwelen/houtwallen/houtsingels en kleinschalig cultuurlandschap is het noodzakelijk een aanlegvergunning aan te vragen voor het rooien en aanbrengen van houtgewas.

Dit betekent dat de gemeente binnen deze gebieden een vergunning kan weigeren of extra regels kan opleggen bij het verstrekken van de vergunning. Bijvoorbeeld het opleggen van herplantplicht of compensatieplicht. Voor de andere 60% van het gebied geldt dat er een kapvergunning moet worden aangevraagd. De kapvergunning wordt makkelijker afgeven, te meer omdat deze gebieden minder bescherming genieten.

4.4.2 Gemeente Boxtel

Het deelgebied 2: Boxtel valt voor 50% binnen de Gemeente Boxtel en daarmee het bestemmingsplan buitengebied Boxtel. Het plan komt uit 1994, het plan is dus nog niet getoetst aan de Nota Ruimte of het nieuwe Streekplan Brabant in Balans. Het bestemmingsplan bestaat uit voorschriften, toelichtende teksten en drie plankaarten. Plankaart 1: ruimtelijke structuur, Plankaart 2: bestemmingen en plankaart 3: toetsingskaart. Plankaart 2 is van belang voor de bestemmingen in het gebied, daarnaast is plankaart 3 noodzakelijk voor de toetsing van het gebied. Aan de hand van de derde plankaart wordt vastgesteld of een aanlegvergunning noodzakelijk is.

Het bestemmingsplan van de gemeente Boxtel is zeer uitgebreid. Naast de bestemmingen, artikelen e.d. wordt er uitgebreid ingegaan op de visie van de gemeente, wat men graag wil bereiken en hoe dit wordt uitgevoerd. Ten aanzien van het kleinschalig cultuurlandschap wordt het volgende gezegd: *“De kleinschalige landschappen, handhaven en versterken/verbeteren van de landschappelijke structuur zowel uit landschappelijk visueel oogpunt als vanuit ecologisch oogpunt. De beplanting dient aan te sluiten bij de gebiedseigen soorten. De beplanting wordt inpasbaar geacht binnen de agrarische bedrijfsvoering. (agrarische nieuw vestiging in dit gebied mag niet)”*. De uitvoering van landschapsbeheer is vastgelegd in het landschapsbeleidsplan de Meierij en onderhoud aan gemeenschappelijke bermen en sloten is vastgelegd in twee gemeentelijke bermenbeheersplannen. Ook vindt er uitwerking plaats in de landinrichting Sint Oedenrode.

Hieronder zijn de bestemmingen weergegeven van deelgebied Boxtel binnen de gemeentegrenzen van gemeente Boxtel. Er zijn telkens twee percentages gegeven. Het eerste geeft het percentage binnen de gemeente grenzen aan. Het tweede percentage duidt aan hoeveel procent van het deelgebied Boxtel deze bestemming heeft.

- Agrarisch gebied, A
(50%, 25% van deelgebied Boxtel)
- Agrarisch gebied met gebiedseigen natuurwaarden, zeer kwetsbaar, AN

- (10%, 5% binnen deelgebied Boxtel)
- Agrarisch gebied met gebiedseigen natuurwaarden, kwetsbaar, An (5%, 2,5% binnen deelgebied Boxtel)
- Agrarische gebieden met natuurontwikkelingspotenties, An (2%, 1% binnen deelgebied Boxtel)
- Natuurgebied, N (33%, 16,5% binnen deelgebied Boxtel)

De gemeente Boxtel heeft ten aanzien van de lijnvormige beplantingen een andere bestemming aangewezen. De lijnvormige beplantingen in/langs wegbermen zijn opgenomen in de bestemming verkeersdoeleinden. Het beleid binnen deze bestemming is dat bermbeplantingen van ecologisch en landschappelijk belang zijn. Handhaving van bestaande bermbeplantingen en de aanleg van nieuwe beplantingen is belangrijk. Bescherming geschiedt door de aanlegvergunning. Deze aanlegvergunning moet voorkomen dat bij het verrichten van werkzaamheden ernstige beschadiging of afsterven van de boom optreedt. Ook wordt op deze wijze illegaal vellen of rooien van houtgewas (hieronder niet inbegrepen cultuurgewassen) zo veel mogelijk ingeperkt.

De lijnvormige beplantingen op perceelsranden vallen binnen de bestemmingen agrarisch gebied en natuur en landschapselementen. Binnen de bestemming agrarisch gebied wordt geen aandacht besteed aan de natuur, voor het kappen van beplanting is in deze gebieden een kapvergunning nodig. Binnen de bestemming natuur en landschapselementen is het beleid gericht op behoud en versterking van de specifieke natuur- en landschapswaarde van de aangegeven natuurelementen en behoud en versterking van de landschappelijke waarde van de landschappelijke elementen en de meer algemene natuurwaarde daarvan. Het aanlegvergunningstelsel is hier van toepassing. Slechts enkele lijnvormige beplantingen vallen binnen deze bestemming.

Aan de analyse gegevens uit hoofdstuk 3 is af te leiden dat de meeste lijnvormige beplantingen zich bevinden langs de hoofdstructuren. Dit houdt in dat ze binnen de bestemming verkeersdoeleinden vallen. De meeste bermen worden door de gemeente zelf beheerd wat inhoudt dat de gemeente zelf verantwoordelijk is voor de bescherming van de lijnvormige beplanting. (mon. med. ambtenaar gemeente Boxtel). De lanen die wel onder regime van burger vallen, kunnen ook niet zonder maatregelen gekapt worden. Men moet dan namelijk een aanlegvergunning aanvragen. De gemeente legt in deze gevallen vaak een herplant-, of compensatieplicht op.

4.4.3 Gemeente Sint Michielsgestel

Het deelgebied 2: Boxtel valt voor 50% binnen de Gemeente Sint Michielsgestel en daarmee het bestemmingsplan buitengebied Sint Michielsgestel. Het plan komt uit 2002 en is tegelijkertijd geschreven als het streekplan Brabant in Balans. Dit heeft ervoor gezorgd dat tijdens de goedkeuring aan enkele gebieden goedkeuring onthouden is. Deze gebieden zijn nu opnieuw bestemd. Het bestemmingsplan bestaat uit de toelichting, de voorschriften, drie plankaarten en twee detailkaarten. De plankaarten zijn als volgt verdeeld: plankaart 1: bestemmingen, plankaart 2A: abiotische waarden, plankaart 2B: natuurwaarden, plankaart 2C: landschappelijke en cultuurhistorische waarden en plankaart 3: ontwikkelingen.

Plankaart 1 geeft bestemmingen weer. Daarnaast geeft plankaart 2 differentiatievlakken aan waarbinnen een aanlegvergunning moet worden aangevraagd. De differentiatiegebieden van plankaart 2C bieden bescherming aan landschappelijke en cultuurhistorische waarden.

Hieronder valt onder meer het besloten gebied waarvan *landschappelijke elementen afgewisseld met landbouwgronden in kleine eenheden en onderhoud en vervanging van elementen* de randvoorwaarden tot instandhouding zijn. Daarnaast wordt *het verwijderen van landschappelijke elementen waardoor kleinschalige karakter wordt aangetast, het niet onderhouden van elementen waardoor bomen domineren of waardoor er gaten in vallen en ingrepen die de grondwaterstand wijzigen* aangegeven als bedreigende werkzaamheden.

Hieronder zijn de bestemmingen weergegeven van deelgebied Boxtel binnen de gemeentegrenzen van gemeente Sint Michielsgestel. Er zijn telkens twee percentages gegeven. Het eerste geeft het percentage binnen de gemeente grenzen aan. Het tweede percentage duidt aan hoeveel procent van het deelgebied Boxtel deze bestemming heeft.

- Agrarisch, met af en toe bedrijfs- of agrarische bedrijfsdoeleinden (96%, 48% van het deelgebied Boxtel)
- Recreatieve doeleinden (op een enkele kavel) (1%, 0,5% van het deelgebied Boxtel)
- Landschapselementen (3%, 1,5% van het deelgebied Boxtel)

Ruim 48% van het gebied valt binnen de bestemming agrarisch gebied. In het artikel over het agrarisch gebied worden de doeleinden duurzame bedrijfsuitoefening, extensief dagrecreatie medegebruik, wonen en medegebruik t.b.v. hondenoefenterrein bestemd. Daarnaast wordt instandhouding van abiotische, biotische, natuurlijke, landschappelijke en/of cultuurhistorische waarden bestemd, voor zover de gronden binnen een één of meer differentiatievlakken liggen. Dit houdt in dat voor het grootste gedeelte van het gebied aanlegvergunningen moeten worden aangevraagd. Dit biedt veel bescherming aan de lijnvormige beplantingen in het gebied, doordat niet alle lanen en perceelsranden geroid kunnen worden. Daarnaast kan de gemeente herplant- en/of compensatieplicht opleggen.

De enkele lijnvormige beplanting die binnen de bestemming landschapselement valt is ook goed beschermd, doordat dit gebied bestemd is voor de instandhouding van de natuurlijke en landschappelijke waarden, zoals struwelen, houtwallen en houtsingels. Wat inhoudt dat hier weinig tot niet gekapt mag en zal worden.

In gebied dat niet beschermd wordt door middel van een aanlegvergunning wordt gehandhaafd aan de hand van een kapvergunning.

4.4.4 De handhaving

Gemeente Sint Oedenrode, Boxtel en Sint Michielsgestel geven allen landschappelijke en cultuurhistorische waarden een belangrijke positie binnen het ruimtelijke beleid. De uitvoering van het beleid rondom landschap verschilt echter per gemeente. Waar Sint Oedenrode en Sint Michielsgestel kiezen voor een aanpak met differentiatiegebieden, kiest Boxtel voor een aanpak waarin de lijnvormige beplantingen voor een groot deel binnen één bestemming komen te liggen.

Daarnaast is duidelijk te zien dat het bestemmingsplan van Sint Michielsgestel nieuwer is. De landschappelijke waarden worden door het hele bestemmingsplan vaker genoemd en zijn tevens opgenomen binnen de verschillende artikelen waarin de doeleinden van de bestemmingen zijn weergegeven.

Naast de regelgeving in het bestemmingsplan is de handhaving even belangrijk. Aan de hand van de regelgeving en het toetsingskader in het bestemmingsplan wordt er gehandhaafd. De gemeente krijgt verschillende aanvragen binnen voor het kappen van lijnvormige beplantingen. Deze aanvragen verschillen van het dempen van een sloot tot het rooien van een complete laan. Alle aanvragen worden door de gemeente apart bekeken en behandeld.

Naast het bestemmingsplan weegt de Boswet ook mee in deze kwestie. De gemeente moet een vergunning afgeven als het gaat om een laan van minder als 20 bomen, bestaande uit wilg of populier (Boswet, 1961). Als de gemeente overgaat tot het verlenen van een vergunning hebben ze verschillende mogelijkheden. Men kan de laan weg laten halen, men kan herplantplicht opleggen en men kan compensatieplicht opleggen. Daarnaast kan een vergunning om de juiste redenen geweigerd worden.

Naast het al dan niet verlenen van een vergunning door de gemeente, zijn er in het landinrichtingsgebied ook handhavers van het Regionaal Milieu bedrijf aan het werk. Deze handhavers letten op alle werkzaamheden in het gebied. Dit kan gaan om het egaliseren van gronden, het dempen van sloten, het kappen van bomen, e.d. De ongeregeldeheden worden gemeld aan de gemeente waarvan de kavels deel uit maken, zodat kan worden uitgezocht of voor de werkzaamheden een vergunning aangevraagd is. Daarnaast kunnen de handhavers werk op een kavel stilleggen, zodat er geen verdere schade optreedt aan land of laan. (mond. med. Handhaver regionaal milieu bedrijf)

In de praktijk betekent dit, dat de handhavers verschillende constatering doen en deze doorgeven aan de gemeentes. Deze zoeken vervolgens de betreffende vergunningen op. Als de vergunningen aanwezig zijn wordt er geen verdere actie ondernomen. Als er geen vergunning aanwezig is wordt de eigenaar op de hoogte gebracht d.m.v. een brief en eventueel worden de werkzaamheden stilgelegd. De eigenaar van de kavel heeft dan nog twee weken de tijd om alsnog een vergunning te verkrijgen. In de meeste gevallen zal de gemeente deze vergunning als nog verlenen, meestal vergezeld van een herplant-, of compensatieplicht. Een nadeel is dat de compensatieplicht niet altijd goed vervuld wordt. De bomen worden niet op een historisch belangrijke lijn terug gezet, er worden te weinig bomen terug geplaatst of er wordt gecompenseerd tegen een bosrand aan. Op deze manier verlies je als nog waardevolle beplantingen uit het gebied (mond. med. Handhaver regionaal milieu bedrijf).

Op dit moment wordt er 10% van de lijnvormige beplantingen in het gebied zonder vergunning weggehaald. Hiervan wordt ongeveer 8 a 9% door de handhaver aangegeven bij de gemeente. De gemeente legt in de meeste gevallen herplant- of compensatieplicht op. De andere 1 a 2% wordt dus niet opgemerkt en en wordt niet gestraft voor het kappen van een historisch belangrijke boom of bomenlaan (mond. med. Handhaver regionaal milieu bedrijf).

Nadelig bij handhaving in het gebied is het feit dat de gemeenteambtenaar ver weg staat van de gebeurtenissen in het werkveld. Dit wordt als storend ervaren door de handhavers in het gebied. Een gemeenteambtenaar heeft veel minder kennis van de praktijksituatie zoals hij in het buitengebied ligt. (mond. med. Handhaver regionaal milieubedrijf)

4.5 Stimuleringsregeling landinrichtingsgebied Sint Oedenrode

De stimuleringsregeling komt voort uit het convenant dat in 2001 gesloten is tussen alle betrokken partijen bij de ruilverkaveling en de bescherming van het kleinschalige cultuurlandschap.

De stimuleringsregeling is bedoeld voor behoud, onderhoud en aanleg van lijnvormige beplantingen. Voor elk van de voorgaande termen is een pakket samengesteld waarin een bepaald budget gegeven wordt voor behoud, onderhoud of aanleg van lijnvormige beplantingen.

Aan deze giften zijn wel regels verbonden die zijn opgesteld in de regeling. Als je, je niet aan de regeling houdt wordt het voorschot geheel of gedeeltelijk terug gevorderd, dit hangt samen met de ernst van de overtreding.

De stimuleringsregeling is in 2002 opgestuurd naar Brussel voor goedkeuring. Deze goedkeuring is onthouden omdat de regeling ongeoorloofde inkomenssteun zou geven aan boeren, terwijl daar niets extra's voor gedaan wordt. Brussel geeft aan dat de regeling niet leidt tot het nemen van extra stappen tot onderhoud. De huidige landbouwmethodes worden gebruikt, zonder dat extra arbeid/energie geleverd wordt aan actieve bescherming. Dit heeft tot gevolg dat er geen budget voor nodig is en dus geen stimuleringsregeling.

Er ligt nu een nieuwe regeling in behandeling bij Brussel. Een groot probleem bij het opstellen van de regeling is het feit dat kleinschalige cultuurlandschappen niet zijn opgenomen als landbouwprobleemgebieden. Hierdoor heeft Brussel veel minder snel de neiging om een steun te geven.

De oude en nieuwe regeling naast elkaar:

De nieuwe regeling heeft in de eerste plaats een overzichtelijke opbouw. Er is een Inhoudsopgave toegevoegd en door een betere opzet en indeling van hoofdstukken is er meer overzicht.

In de oude regeling is soms slordig of onduidelijk omgegaan met termen, een voorbeeld hiervan is extra kosten. Er wordt vervolgens niet ingegaan op de aard van deze kosten. In de nieuwe regeling is dit gewijzigd in extra productiekosten.

De formulering van de aanvraag is nu ook beter gedaan. Er wordt in de nieuwe regeling gesproken over *'het instandhouden en ontwikkelen van het karakteristieke cultuurhistorische landschap in het landinrichtingsgebied St. Oedenrode door middel van een in alle opzichten duurzame landbouw'*. De oude regeling praat alleen over *'instandhouding en ontwikkeling van het karakteristieke cultuurhistorische landschap in het landinrichtingsgebied St. Oedenrode'*.

Dit geeft aan dat men nu veel meer bezig is met een actieve rol voor gebruikers van de regeling. Men moet extra kosten maken aan de lijnvormige beplantingen en aan duurzame landbouw doen. Dit geeft een betere basis voor de regeling en de uitvoering van de regeling.

De regelgeving zoals opgesteld in het besluit van de regeling is veelal hetzelfde gebleven, hier en daar is er een extra toespeling gemaakt op de actieve rol van de gebruiker van de regeling maar de hoofdlijnen en uiteindelijke regels zijn gelijk gebleven. Zo moet iemand die in gebreke blijft nog steeds tussen de 100% en 5% terug geven van het voorschot.

Een grote verandering is te vinden in Bijlage 7: *Toelichting bij de Subsidieregeling Cultuurhistorisch Landschap Sint Oedenrode 2002*. Deze bijlage heeft een andere opzet gekregen, aan de hand van verschillende kopjes wordt de voorgeschiedenis van de regeling toegelicht. Vervolgens wordt er per artikel aangegeven het hoe, het wie en de behandeling van de subsidieaanvragen. Dit geeft meer achtergrondinformatie bij de regeling zelf en biedt meer inzicht in de opzet van de regeling en de manier waarop boeren een aanvraag kunnen doen. Dit biedt meer duidelijkheid en overzicht en geeft meer aanzet tot een positief oordeel vanuit Brussel.

Het grootste verschil tussen beide regelingen is de basis van het geheel. Er wordt nu ingezet op een actieve houding t.o.v. de bescherming. Er moet daadwerkelijk iets gebeuren om subsidie te kunnen ontvangen. Op deze wijze wordt er aan natuur/ landschapswaarden bescherming gedaan naast de agrarische bedrijfsvoering. Kleine verschillen treden op in de inhoud en de lay-out. Maar dit is ter verheldering en ondersteuning van de nieuwe basis.

Inhoud van de regeling:

In hoofdstuk 1 tot 3 wordt het algemene kader van de regeling gegeven. Er wordt aangegeven wanneer je in aanmerking komt voor subsidie en hoe je deze kunt aanvragen. Ook staat er aangegeven hoe de aanvraag behandeld wordt.

In hoofdstuk 4 tot 6 worden de kaders gegeven waarin behoud, onderhoud en aanleg aangevraagd kunnen worden. Daarnaast wordt er ingegaan op de voorwaarden en regels die gesteld worden aan behoud van de subsidie. Ook de sancties die volgen bij in gebreke blijven van de aanvrager worden gegeven.

In hoofdstuk 7 tot 9 volgen andere algemene bepalingen die betrekking hebben op de uitvoer van de regeling en de wettelijke voorschriften.

In de bijlagen worden de verschillende subsidiepakketten uitgebreid toegelicht met de bedragen voor verschillende pakketten. In de bijlagen zit ook de inventarisatiekaart cultuurhistorische en landschappelijke waarden Sint Oedenrode 2001 en een toelichting op de subsidieregeling.

5 Landschapontwikkeling in gemeente Best

5.1 De Vleut

Het landschap is vaak het visitekaartje van een gemeente, gemeentes willen graag profiteren van een mooi en verzorgd buitengebied, zowel voor externen (toeristen, recreanten, bedrijven) als voor de eigen inwoners, die er wonen, werken en leven. Ook de gemeente Best ziet het landschap als een volwaardig beleidsveld. (Croonen adviseurs, 2005)

Dit hoofdstuk gaat over deelgebied 3: Best, de Vleut. Dit deelgebied valt buiten het landinrichtingsgebied Sint Oedenrode. In dit gebied is net als in deelgebied 1 en 2 veel van de lijnvormige beplantingen verdwenen. Dit komt vooral door de afname van de klompenindustrie in de periode 1920-1960 en schaalvergroting van kavels. De Vleut is om twee redenen gekozen: ten eerste heeft het gebied dezelfde karakteristieken, kleinschalige cultuurlandschap, als de andere deelgebieden, ten tweede heeft deze gemeente gekozen voor een andere aanpak als het gaat om landschapsbeleid.

De gemeente Best heeft voor zijn buitengebied een landschapontwikkelingsplan geschreven. Hiermee wil de gemeente verschillende stedelijke en landelijke ontwikkelingen landschappelijk inpassen en een concreet uitvoeringsprogramma opstellen voor het behoud, het herstel en de ontwikkeling van het landschap binnen de gemeente Best. (Croonen adviseurs, 2005)

Dit houdt in dat de gemeente kiest voor de ontwikkeling van het gebied om de landschappelijke kwaliteiten te behouden. Dit is een andere methode dan in de hiervoor beschreven gemeentes. De gemeentes Sint Oedenrode, Boxtel en Sint Michielsgestel zetten voornamelijk in op het beschermen en behouden van de lijnvormige beplantingen die er nu nog zijn (zie H4). De gemeente Best kiest ervoor om de huidige landschappelijke kwaliteiten eerst te gaan versterken alvorens ze beginnen met behouden van het landschap. De term 'behoud door ontwikkeling' uit de Nota Ruimte is hier meer van toepassing dan in deelgebied 1 en 2.

In dit hoofdstuk zal eerst kort aandacht besteed worden aan het aantal lijnvormige beplantingen dat uit deelgebied 3: Best, de Vleut, verdwenen is in de periode 1920-2003. Vervolgens zal er dieper ingegaan worden op het landschapontwikkelingsplan, wat de gemeente met dit plan wil bereiken en wat dit betekent voor het kleinschalige cultuurlandschap van de Meierij.

5.2 Analyse

Dit gebied ligt ten noorden van Best. Het laat een onregelmatige, natte blokverkeveling en een regelmatige, natte heideverkeveling zien (fig. 5.1 en 5.2).

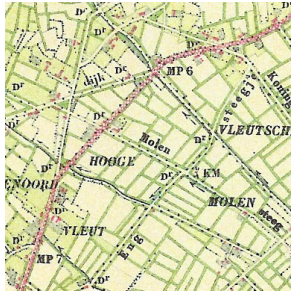

Fig. 5.1 Kaartbeeld de Vleut 1916

Fig. 5.2 Kaartbeeld de Vleut 2003

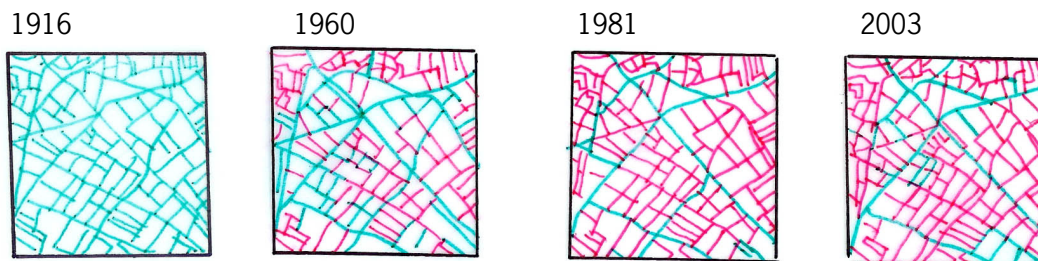
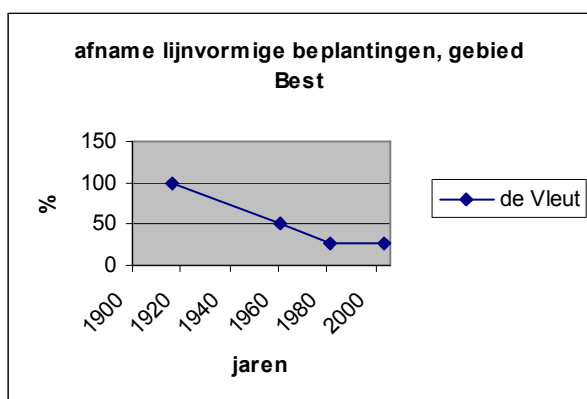

Fig. 5.3 Afname lijnvormige beplantingen de Vleut

Tabel 5.1 Afname lijnvormige beplantingen de Vleut

Jaartal	Aantal km beplanting	Percentage van totaal in %
1916	19,25	100
1960	9,5	50
1981	5	26
2003	5	26

In dit gebied verdwijnt in de periode 1915 tot 1960 50% van de beplanting (fig. 5.3 en tabel 5.1). Daarnaast zie je een afname naar 26% tussen 1960 en 2003 (grafiek 5.1). Het is duidelijk te zien dat alleen de hoofdwegen in het gebied beplant blijven.

Grafiek 5.1 Afname lijnvormige beplantingen de Vleut

5.3 Het landschapontwikkelingsplan

Het streekplan, het waterbeheersplan, structuurschets, het regionaal Structuurplan, het reconstructieplan en plannen voor de Vleut en het Groene Woud vormen de basis voor het landschapontwikkelingsplan.

De gemeente Best wil met het landschapontwikkelingsplan de landschapsstructuur vastleggen zodat deze een leidraad zal zijn voor behoud en het herstel van bestaande waarden en voor de ontwikkeling van nieuwe waarden. Belangrijke uitgangspunten hierbij zijn het vigerende en in ontwikkeling zijnde beleidskader (o.a. Reconstructie en Groene Woud), de vorming van voldoende draagvlak en het bieden van zicht op uitvoering.

Het is de bedoeling dat het landschapontwikkelingsplan een informeel toetsingskader zal vormen bij de beoordeling van plannen en projecten en een uitvoeringskader voor maatregelen en projecten. De plantermijn is een periode van 10 jaar. Naast een informele status kan het landschapontwikkelingsplan verder doorwerken in de richting van de herziening van het bestemmingsplan buitengebied en de periodieke herziening van het APV/Kapverordening.

In het landschapontwikkelingsplan wordt eerst aandacht besteed aan de omgeving van de Best. De verschillende gebieden rond de kern worden beschreven. Uit de sterkte/zwakte analyse van de Vleut komt het volgende: *intensief landbouwkundig gebruik/grootschalige landbouw, verrommeling van het landschap door de aanwezige niet-agrarische bedrijven, aanwezige beplanting, herstel landschap door herstel van beplantingsstructuur, goede landschappelijke inpassing agrarische bedrijven, behoud stedelijk uitloopgebied*. Hieruit blijkt duidelijk dat het landschap verrommelt is en dat de kernkwaliteiten van nationaal landschap Groene Woud, groene karakter en kleinschalige openheid, ondergesneeuwd zijn.

In de planvorming worden eerst doelen en uitgangspunten geformuleerd, die sturend zullen zijn bij de opstelling van het landschapontwikkelingsplan.

Hoofddoelstelling:

Het landschapontwikkelingsplan Best richt zich enerzijds op het behoud en waar mogelijk herstel van bestaande landschappelijke kwaliteiten in het buitengebied en anderzijds op de ontwikkeling van nieuwe landschappelijke kwaliteiten via o.a. realisatie van de EHS en een gerichte rood-groenkoppeling.

Subdoelen:

- 1. Het behoud en waar mogelijk de versterking van landschappelijke, visueel-ruimelijke en cultuurhistorische identiteit en verscheidenheid.*
- 2. Het behoud van de agrarische bedrijvigheid (o.a. verbrede landbouw) en de bevordering van agrarisch natuur- en landschapsbeheer.*
- 3. Het behoud en waar mogelijk de versterking van de ecologische kwaliteit en verscheidenheid, mede in relatie tot aanwezige ecologische structuren.*
- 4. Het behoud en waar mogelijk de versterking van de mogelijkheden voor recreatie en recreatief medegebruik, mede in relatie tot de aanwezige toerische-recreatieve (infrastructuur).*
- 5. De opstelling van een helder referentiekader voor de beoordeling van ruimtelijke, functionele en landschappelijke ingrepen vanuit de optiek van landschapkwaliteit.*
- 6. De stimulering van regionale en lokale initiatieven voor verbetering van het landschap.*

Uitgangspunten bij de voorgenoemde doelen:

1. *Het beleid van de provincie, het waterschap en de regio (SRE).*
2. *Het behouden en waar mogelijk versterken van het landelijke karakter van het buitengebied.*
3. *Het scheiden (waar nodig) dan wel verweven (waar mogelijk) van landbouw, bos, natuur en landschap, als mede recreatie en toerisme.*
4. *Het zoveel mogelijk voorkomen van ongewenste planologische schaduwwerking.*
5. *Het vasthouden van gebiedseigen water, het terugdringen van verdroging en het bereiken van een algemene waterkwaliteit.*
6. *Het respecteren van milieuzoneringen en het bereiken van een algemene milieukwaliteit.*
7. *Het aanreiken van een heldere realistische, uitlegbare visie.*
8. *Het aanreiken van een concreet uitgewerkt, uitvoeringsgericht en uitvoerbaar uitvoeringsprogramma. Tevens zal dit uitvoeringsprogramma haalbaar en uitvoerbaar zijn.*

Vervolgens worden er twee basismodellen per landschapstype, broekontginning, kampenlandschap en heidelandschap, opgesteld. Basis model 1 gaat voornamelijk uit van behoud, model 2 gaat meer in op ontwikkeling van de streek. Deze twee modellen worden gebruikt bij de uiteindelijke keuzes die worden gemaakt in het landschapsontwikkelingsplan. De Vleut valt in deze modellen voor een gedeelte binnen de broekontginning, het andere gedeelte valt binnen het kampenlandschap.

Op basis van beide landschapsmodellen is een integrale landschapsvisie geschreven, deze visie is weergegeven in een aantal kaarten: landschapsontwikkeling, landschapstructuur en landschapsbeleid. Hierin zijn, voor de Vleut, behoud/herstel lanen, aanleg nieuwe houtsingels, aanleg voorzieningen en het aanleggen van een kleinschalige recreatieve poort tot het Groene Woud als ontwikkelingen aangegeven. Bomenlaan (kampen heideontginning) met name eik, bomenlaan (broeklandschap) met name populier en onverharde wegen worden in de structuurkaart aangegeven als versterking voor de landschappelijke kwaliteiten van de Vleut.

Ten slotte is er een uitvoeringsprogramma toegevoegd aan het landschapsontwikkelingsplan. Dit uitvoeringsprogramma moet ervoor zorgdragen dat tijdens de uitvoering de plannen ook daadwerkelijk verwezenlijkt worden.

Het uitvoeringsprogramma is verdeeld in twee onderdelen, maatregelen en projecten. De maatregelen zijn bedoeld voor het beheren van de huidige landschapselementen en het beheer in de toekomst. Hiervoor zijn specifieke beheersmaatregelen gegeven in 7 landschapstypen, beheer van bosjes en boombeplantingen, beheer van houtsingels, beheer van solitaire bomen en kleine boomgroepen, beheer van boomrijen, beheer van poelen (en vennen), beheer van waterlopen en oevers en beheer van wegbermen en overhoeken.

De uitvoering projecten is vooral gericht op herstel en ontwikkeling van het gebied. Er zijn 15 projecten opgesteld die de komende jaren voor verwezenlijking van het landschapsontwikkelingsplan moeten zorgen. Behoud en herstel van lanen en wegbeplantingen is een van deze projecten. Het doel van dit project is het behoud en herstel van de oude, karakteristieke taalstructuren in de gemeente (o.a. populierenlanen), alsmede het beplanten van wegbermen. Gemeente Best, de lokale natuurvereniging en particulieren zullen betrokken zijn bij de uitvoering van dit project.

6 Conclusies

Ongeveer 75% van de lijnvormige beplantingen is in de periode 1915-2003 verdwenen uit het studiegebied. Er is dan ook weinig over van het kleinschalige landschap uit 1920. Toch kan dit gebied nog als kleinschalig gekarakteriseerd worden, omdat het contrasteert met open en grootschalige gebieden zoals de Flevopolder en het veenweide gebied.

Om de resterende 25% lijnvormige beplantingen te behouden is bescherming nodig. De Nota Ruimte van het Rijk wijst dit gebied aan als Nationaal Landschap. In het streekplan van de provincie wordt nog gerefereerd aan het WCL-beleid, dat tot voor kort in het gebied van toepassing was. Het streekplan omschrijft het gebied als landschappelijk en cultuurhistorisch belangrijk gebied. Het deelgebied Sint Oedenrode wordt voor minimaal 20% aangeduid als waardevol gebied en deelgebied Boxtel voor minimaal 80%.

De gemeenten zetten in op een handhavend beleid. Er vindt in de meeste gemeentes geen actieve bescherming plaats, maar in de bestemmingsplannen zijn veel gebieden wel aangegeven als waardevol m.b.t. lijnvormige beplantingen. Op dit moment is 70% van het deelgebied Boxtel beschermd door middel van een aanlegvergunningstelsel met eventueel compensatie- of herplantplicht. Dit geldt ook voor het deelgebied Sint Oedenrode.

De gemeenten proberen om in de bestemmingsplannen een lijn te trekken richting de bescherming van het kleinschalige cultuurhistorische landschap. Toch kan de bescherming van lijnvormige beplantingen beter. Als het streekplan en de bestemmingsplannen in de toekomst worden aangepast aan de Nota Ruimte zullen de kernkwaliteiten van het Groene Woud beter naar voren komen. Ook kan beter worden ingezet op de bescherming van de kernkwaliteiten. Over het geheel gezien is nog 25% van het deelgebied Boxtel en 35% van het deelgebied Sint Oedenrode aangeduid als Agrarisch gebied of gebied waar alleen een kapverbod geldt. In deze gebieden is de lijnvormige beplanting moeilijk te beschermen.

Op dit moment vindt in het gebied handhaving plaats door het Regionaal Milieubedrijf. Hierdoor wordt illegale kap snel opgespoord. Ongeveer 8 tot 9% van de 10% overtreders in het gebied wordt aangegeven bij de betreffende gemeente. Deze geeft daarna meestal alsnog een vergunning af met compensatie- of herplantplicht of legt een boete met herplantplicht op. De resterende 1 à 2% wordt niet opgemerkt.

De stimuleringsregeling is nog niet tot uitvoering kunnen komen doordat de regeling stuit op bezwaren van de EU vanwege ongeoorloofde inkomenssteun.

Het landschapsontwikkelingsplan, zoals dat van de gemeente Best, kan een goed hulpmiddel zijn bij de totstandkoming van de complete bescherming en verbetering van het groene karakter en de kleinschalige openheid van landschappen zoals die van het Groene Woud en de Meierij. Best wil het landschap in de oude glorie gaan herstellen. Onder meer om een aantrekkelijker recreatiegebied te ontwikkelen en om een betere toegangspoort tot het Groene Woud te realiseren. In het landschapsontwikkelingsplan wordt aangegeven op welke wijze de kwaliteiten van het landschap kunnen worden verbeterd. Ook is een uitvoeringsprogramma opgesteld met beheersmaatregelen en projecten waarmee het landschapsontwikkelingsplan wordt uitgevoerd.

Geraadpleegde literatuur

Arcadis, 2001, Cultuurhistorische en landschappelijke waarden inrichtingsgebied Sint Oedenrode, opdrachtgever provincie Noord Brabant, Den Bosch, 110502/ZF1/3V9/200266

Arcadis, 2001, Voorstel voor een stimuleringsregeling cultuurhistorische en landschappelijke waarden ruilverkaveling Sint Oedenrode, opdrachtgever provincie Noord Brabant, 110502/ZF1/3I4/200156

Bleumink, H., 2000, Cultureel erfgoed inzet voor hoogoplopende commotie, landwerk 4-2000, artikel

Cooijmans, T., 2001, Bescherming van de Meierij een stap dichterbij, Brabants landschap, artikel

Croonen Adviseurs, 2005, Landschapsontwikkelingsplan gemeente Best, opdrachtgever: gemeente Best, Rosmalen

Gedeputeerde Staten Noord Brabant, 2001, Convenant, voor behoud van cultuurhistorie en landschap in het landinrichtingsgebied Sint-Oedenrode, 's Hertogenbosch

Gedeputeerde Staten Noord Brabant, 2001, Procedure-akkoord tussen gemeenten en provincie, voor behoud van cultuurhistorie en landschap in het landinrichtingsgebied Sint-Oedenrode, 's Hertogenbosch

Gedeputeerde Staten Noord Brabant, 2001, Uitvoeringsafspraken, ZLTO-Provincie Landschap Sint Oedenrode, 's Hertogenbosch

Gedeputeerde staten Noord Brabant, 2002, Subsidieregeling cultuurhistorisch landschap Sint Oedenrode 2002, ISSN:0920-1408. (Zowel de oude als de nieuwe regeling en de afwijzingsbrief van Brussel op de eerste regeling. De nieuwe regeling heeft nog geen goedkeuring.)

Gemeente Best, 2005, www.gemeentebest.nl, geraadpleegd: juni 2005

Gemeente Boxtel, 1995, Bestemmingsplan buitengebied Liempde.

Gemeente Boxtel, 2003, Bestemmingsplan buitengebied Liempde, partiële herziening 2003

Gemeente Boxtel, 2005, www.boxtel.nl, geraadpleegd: juni 2005

Gemeente Sint Michielsgestel, 2002, Bestemmingsplan buitengebied

Gemeente Sint Michielsgestel, 2005, www.sint-michielsgestel.nl, geraadpleegd: juni 2005

Gemeente Sint Oedenrode, 1997, Bestemmingsplan buitengebied, gedeeltelijk goedkeuring onthouden, dit gedeelte ligt nu ter inzage en er rust een voorbereidingsbesluit op.

Gemeente Sint Oedenrode, 2005, Startdocument visieontwikkeling gemeente Sint-Oedenrode

Gemeente Sint Oedenrode, 2005, www.sint-oedenrode.nl, geraadpleegd: mei 2005

Gemeente Son en Breugel, 2005, www.sonenbreugel.nl, geraadpleegd: mei 2005

Grondmij, 2001, kaartmateriaal van de kavelaanvaardingswerken ruilverkaveling Sint Oedenrode.

Jansen, J., 2000, Werkgroep landschap St. Oedenrode, Brabant 2000/3, artikel

Landinrichtingscommissie Ruilverkaveling Sint Oedenrode, 1998, Ruilverkaveling Sint-Oedenrode, blok Schijndel, Informatie over de wenszitting en het plan van toedeling

Landinrichtingscommissie Ruilverkaveling Sint-Oedenrode, 2002, Genieten van de Meierij, zicht op de ruilverkaveling Sint-Oedenrode, folder

Landinrichtingscommissie Ruilverkaveling SintOedenrode, 2005, www.ruilverkavelingsintoedenrode.nl, geraadpleegd: juni 2005

Landinrichtingsdienst Ministerie van Landbouw en Visserij, 1985, Concept ontwerp-plan voor de ruilverkaveling 'Sint Oedenrode', rapportage van de centrale landinrichtingscommissie

Landinrichtingsdienst Ministerie van Landbouw en Visserij, 1984, Ruilverkaveling St. Oedenrode, Evaluatie van het voorontwerp

Landinrichtingsdienst Ministerie van Landbouw en Visserij, 1984, Voorontwerp voor de ruilverkaveling 'Sint-Oedenrode', rapportage van de voorbereidingscommissie, Tilburg/ Bakel

Landinrichtingsdienst Ministerie van Landbouw en Visserij, 1985, Ruilverkaveling St. Oedenrode, Evaluatie van het ontwerp-landinrichtingsplan

Landinrichtingsdienst Utrecht, 1985, Ruilverkaveling Sint Oedenrode, ontwerpplan

Leenders, dr K.A.H.W., 1997, Cultuur-Historisch overzicht van het deelgebied Liempde-Nijnsel van de ruilverkaveling Sint-Oedenrode, Den Haag

Leenders, dr K.A.H.W, 1997, Cultuur-Historisch overzicht van het deelgebied Zijtaart-Vressel van de ruilverkaveling Sint-Oedenrode, Den Haag

Leenders, drs. K.A.H.W, 1991, Het Schijndelse cultuurlandschap, een detailstudie, Den Haag

LNV-Loket, Jong, J., de, 2005, Boswet en bestemmingsplan betreffende eenrijige populieren en wilgen, mail

Ministerie van Landbouw en Visserij, 1961, Boswet, Paleis Het Loo, Apeldoorn

Ministerie van VROM, LNV, VenW en EZ, 2005, Nota Ruimte, ruimte voor ontwikkeling, Den Haag

MNP, 2005, Natuurbalans 2005, extern concept, Milieu- en Natuur planbureau

MNP, 2005, Natuurbalans 2005, internconcept, Milieu- en Natuur planbureau

Pleijte, Kranendonk, Langers en Hoogenveen, 2000, WCL's ingekleurd. Monitoring en evaluatie van het beleid voor Waardevolle Cultuurlandschappen, Alterra, Wageningen

Projectbureau Belvedere, 2005, Landschappen met toekomstwaarde, cultuurhistorische karakteristiek van nationale landschappen, Utrecht, ISBN 90-806213-7-4

Raad landelijk gebied, 2005, Nationale landschappen: vaste koers en lange adem, advies over de instrumentatie van Nationale landschappen, publicatie RLG 05-1, Amersfoort

Provincie Noord Brabant, 2002, Brabant in Balans, streekplan, Den Bosch

Provincie Noord Brabant, 2002, Brabant in Balans, ontwikkelingsprogramma ruimtelijke ordening, Den Bosch

Provincie Noord Brabant, 2005, www.brabant.nl, geraadpleegd: juni 2005

Simon van den Bergh, 2004, Verdeeld land, de geschiedenis van de ruilverkaveling in Nederland vanuit een lokaal perspectief 1890-1985, Historia Agriculturae 35, Nederlands Agronomisch Historisch Instituut, Groningen/Wageningen

Stichting natuur en Milieu, 2005, Nederland kan zo mooi zijn, Onderzoek naar beleving van 52 gebieden door omwonenden, deel 1: landelijke conclusies en resultaten, Utrecht

Stichting natuur en Milieu, 2005, Nederland kan zo mooi zijn, Onderzoek naar beleving van 52 gebieden door omwonenden, deel 2: resultaten per gebied, Utrecht

Stuurgroep Landinrichting St. Oedenrode, 2001, Quickscan van de gebieden in het landinrichtingsproject St. Oedenrode

Bijlage 1 Kaart- en fotomateriaal

Topografische kaarten

Topografische kaart schaal 1:50000, kaartblad 51 Oost en West 2002

ANWB topografische atlas van Nederland, pagina 225 226, Den Haag, 2002, ISBN 90-18-01578-4

Topografische kaart, blad 628 Boxtel, 1915, schaal 1:25000

Topografische kaart, blad 648 Best, 1916, schaal 1:25000

Topografische kaart, blad 608 Sint Michielsgestel, 1928, schaal 1:25000

Topografische kaart, blad 45B Schijndel, 1956, schaal 1:25000

Topografische kaart, blad 51B Best, 1963, schaal 1:25000

Topografische kaart, blad 51B Best, 1972, schaal 1:25000

Topografische kaart, blad 45D Schijndel, 1978, schaal 1:25000

Topografische kaart, blad 51B Best, 1984, schaal 1:25000

Topografische kaart, Noord Brabant, 399,391; 152,164 (Rijksdriehoekstelsel), 2003, schaal 1:25000

Topografische kaart Sint Oedenrode, 156,394; 160,399 (Rijksdriehoekstelsel), 2003, schaal 1:10000

Topografische kaart Boxtel, 151,399; 155,404 (Rijksdriehoekstelsel), 2003, schaal 1:10000

Topografische kaart Best, 154,391; 158,395 (Rijksdriehoekstelsel), 2003, schaal 1:10000

Luchtfoto materiaal

Luchtfoto Sint Oedenrode, 2003, 156,394; 160,399, Rijksdriehoekstelsel, 1:10000

Luchtfoto Boxtel, 2003, 151,399; 155,404, Rijksdriehoekstelsel, schaal 1:10000

Luchtfoto Best, 2003, 154,391; 158,395, Rijksdriehoekstelsel, schaal 1:10000

Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Stafblad 45, nr. 384, opnamedatum 1964, schaal 1: 20000, Apeldoorn

Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Stafblad 45, nr. 385, opnamedatum 1964, schaal 1: 20000, Apeldoorn

Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Stafblad 45, nr. 807, opnamedatum 1981, schaal 1:18150, Apeldoorn

Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Stafblad 45, nr. 808, opnamedatum 1981, schaal: 1:18150, Apeldoorn

Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Stafblad 51, nr. 46, opnamedatum 1960, schaal 1: 20000, Apeldoorn

Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Stafblad 51, nr. 47, opnamedatum 1960, schaal 1: 20000, Apeldoorn

Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Stafblad 51, nr. 73, opnamedatum 1960, schaal 1: 20000, Apeldoorn

Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Stafblad 51, nr. 74, opnamedatum 1960, schaal 1: 20000, Apeldoorn

Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Stafblad 51, nr. 110, opnamedatum 1981, schaal 1:18000, Apeldoorn

Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Stafblad 51, nr. 111, opnamedatum 1981, schaal 1:18000, Apeldoorn

Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Stafblad 51, nr. 210, opnamedatum 1981, schaal 1:18000, Apeldoorn

Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Stafblad 51, nr. 211, opnamedatum 1981, schaal 1:18000, Apeldoorn

Wot-onderzoek

Verschenen documenten in de reeks Werkdocumenten van de Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu – vanaf mei 2005

Werkdocumenten zijn verkrijgbaar bij het secretariaat van Unit Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu (voorheen Natuurplanbureau), Lumengebouw, te Wageningen.

T 0317 – 47 78 45
F 0317 – 42 49 88
E info@npb-wageningen.nl

De werkdocumenten zijn ook te downloaden via de WOt-website www.wotnatuurenmilieu.wur.nl

2005

- 1 *Eimers, J.W. (Samenstelling)*
Projectverslagen 2004.
- 2 *Hinssen, P.J.W.*
Strategisch Plan van de Unit Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, 2005 – 2009.
- 3 *Sollart, K.M.*
Recreatie: Kennis- en datavoorziening voor MNP-producten. Discussienotitie.
- 4 *Jansen, M.J.W.*
Algorithms for Stochastic Sensitivity Analysis (ASSA). Manual for version 1.0.
- 5 *Goossen, C.M. & S. de Vries*
Beschrijving recreatie-indicatoren voor de Monitoring en Evaluatie Agenda Vitaal Platteland (ME AVP)
- 6 *Mol-Dijkstra, J.P.*
Ontwikkeling en beheer van SMART2-SUMO. Ontwikkelings- en beheersplan en versiebeheerprotocol.
- 7 *Oenema, O.*
How to manage changes in rural areas in desired directions?
- 8 *Dijkstra, H.*
Monitoring en Evaluatie Agenda Vitaal Platteland; inventarisatie aanbod monitoringsystemen.
- 9 *Ottens, H.F.L & H.J.A.M. Staats*
BelevingsGIS (versie2). Auditverslag.
- 10 *Straalen, F.M. van.*
Lijnvormige beplanting Groene Woud. Een studie naar het verdwijnen van lanen en perceelsrandbegroeiing in de Meierij